

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА**

КРЮЧКОВА Н.М.

ПІЧУГІНА Ю.В.

МАКРОЕКОНОМІКА

Практикум

Одеса
ОНУ імені І.І. Мечникова
2019

УДК 330.101.541 (076)
К 858

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
ОНУ імені І.І. Мечникова,
протокол № 2 від «22» квітня 2019 р.

Рецензенти:

Мельник В.М. - доктор економічних наук, професор кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана»;

Чуркіна І.Є. – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Одеського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету;

Якубовський С.О. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин ОНУ імені І.І. Мечникова.

Крючкова Н.М., Пічугіна Ю.В.

К858 Макроекономіка - практикум: Методичний посібник до підготовки к семінарським (практичним) заняттям для студентів економічних спеціальностей / Н.М. Крючкова, Ю.В. Пічугіна – Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2019. - 55 с.

Методичний посібник написано відповідно до програми курсу «Макроекономіка», що викладається для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент». За кожної теми запропоновано тестові завдання, твердження, практичні завдання та задачі, які розкривають прикладні аспекти кожної з наведених тем. Представлено перелік умовних позначень, основних термінів англійською мовою.

Практикум з «Макроекономіки» призначений для опанування та засвоєння студентами лекційного матеріалу, набуття практичних навичок з розв'язання сукупності завдань щодо окремих складових предмету макроекономіки, що дозволить студентам засвоїти необхідний обсяг знань, та дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців.

УДК 330.101.541 (076)

Н.М. Крючкова, Ю.В. Пічугіна, 2019

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2019

ЗМІСТ

Передмова	4
Умовні позначення	5
Тема 1. Основи макроекономіки як науки. Предмет і метод макроекономіки	6
Тема 2. Основі макроекономічні показники в системі національних рахунків.	9
Тема 3. Загальна макроекономічна рівновага: модель сукупного попиту і сукупної пропозиції	14
Тема 4. Держава в системі макроекономічного регулювання. Фіскальна політика	20
Тема 5. Держава в системі макроекономічного регулювання. Грошово-кредитна політика. Грошовий ринок	27
Тема 6. Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності	32
Тема 7. Інфляція як прояв макроекономічної нестабільності	35
Тема 8 Макроекономічна рівновага на товарному і грошовому ринках. Модель IS-LM	40
Термінологічний англomовний словник	44
Список рекомендованої літератури	50

Передмова

Метою вивчення курсу «Макроекономіка» є формування системи знань з теоретичної макроекономіки, які відображають сукупні результати економічної діяльності країни та теоретичний інструментарій ринкового і державного регулювання національної економіки.

Логіка і структура курсу «Макроекономіка» дозволить студентам засвоїти необхідний обсяг знань, що дає можливість досягти високого рівня професійної та економічної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання. Основними завданнями курсу є вивчення таких проблем, як:

- вивчення ключових положень базових макроекономічних теорій;
- вивчення ринкових механізмів та механізмів макроекономічної політики щодо регулювання економіки;
- набуття вмінь аналізувати результати функціонування національної економіки та оцінювати ефективність економічної політики держави.

Предмет: механізм функціонування та розвитку національної економіки.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати: загальні закономірності функціонування національної економіки як макроекономічної системи; механізми досягнення рівноваги на загальнонаціональному товарному ринку, ринку праці, ринку грошей, формування загальної рівноваги в національній економіці та причини й фактори, які порушують цю рівновагу; економічні функції держави та основні інструменти фіскального і грошово-кредитного регулювання; взаємозв'язки внутрішньо економічних та міжнародних процесів, інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; соціальні проблеми функціонування національної економіки та способи надання громадянам соціальних гарантій.

Вміти: застосовувати загальноекономічні закономірності для аналізу проблем динаміки та збалансованості національної економіки; дослідити причини порушення основних макроекономічних пропорцій та прогнозувати динаміку макроекономічних показників; розрахувати на основі загальнодоступних статистичних даних показники інфляції, зайнятості, безробіття, базові показники системи національних рахунків та дати пояснення їх динаміки; оцінювати вплив макросередовища на функціонування господарюючих суб'єктів та приймати економічно обґрунтовані рішення, які б враховували цей вплив.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

<i>Д</i> - амортизація	<i>NDP</i> - чистий внутрішній продукт
<i>AD</i> - сукупний попит	<i>NE</i> - чистий експорт
<i>AE</i> - сукупні витрати	<i>NI</i> - чисті доходи, зароблені резидентами за кордоном
<i>APC</i> - середня схильність до споживання	<i>NTR</i> - чисті поточні трансферти, отримані від зовнішнього світу
<i>APS</i> - середня схильність до заощадження	<i>P</i> - ціна або індекс цін
<i>AS</i> - сукупна пропозиція	<i>PI</i> - особистий дохід
<i>AT</i> - сукупні податки	<i>R</i> - валютні резерви
<i>BP</i> - платіжний баланс	<i>r</i> - реальна відсоткова ставка
<i>BS</i> - бюджетне сальдо	<i>RA</i> - резервні активи
<i>C</i> - витрати домогосподарств (споживання)	<i>rr</i> - норма резервування
<i>Ca</i> - автономне споживання	<i>S</i> - заощадження
<i>CA</i> - поточний рахунок	<i>t</i> - ставка податку
<i>cr</i> - норма депонування	<i>T</i> - сума податків
<i>cu</i> - готівка	<i>TR</i> - загальні резерви
<i>D</i> - депозити банків	<i>TR</i> - трансферти
<i>e</i> - валютний курс	<i>U</i> - безробіття
<i>EO</i> - помилки та упуущення	<i>u</i> - фактичний рівень безробіття
<i>ER</i> - надлишкові резерви	<i>u</i> - природний рівень безробіття
<i>EX</i> - експорт	<i>v</i> - швидкість обертання грошей
<i>G</i> - державні закупівлі або урядові видатки	<i>NP</i> - національний дохід,
<i>GNDI</i> - валовий національний наявний дохід	<i>Yt</i> - реальний ВВП
<i>GNI</i> - валовий національний дохід	<i>Yf</i> - потенційний ВВП
<i>H</i> - грошова база або гроші підвищеної ефективності	<i>Yd</i> - наявний дохід
<i>I</i> - інвестиції	<i>Q</i> - обсяг
<i>KA</i> - рахунок капітальних операцій	<i>β</i> - емпіричний коефіцієнт Оукена (2,5)
<i>L</i> - робоча сила	<i>γ</i> - емпіричний коефіцієнт Філіпса
<i>LR</i> - обов'язкові резерви	<i>ε</i> - зовнішній ціновий шок
<i>M</i> - гроші	<i>μ</i> - множник
<i>MD</i> - попит на гроші	<i>π</i> - темп інфляції
<i>MS</i> - пропозиція грошей	<i>πε</i> - очікуваний темп інфляції
<i>MPM</i> - гранична схильність до імпорту	<i>VB</i> - валова продукція
<i>MPC</i> - гранична схильність до споживання	<i>ВВП</i> - валовий внутрішній продукт
<i>MPS</i> - гранична схильність до заощадження	<i>ВНП</i> - валовий національний продукт
<i>i</i> - номінальна відсоткова ставка	<i>Ia</i> - інвестиції автономні
<i>Yn</i> - номінальний ВВП	<i>IM</i> - імпорт
	<i>Iч</i> - інвестиції чисті
	<i>W</i> - заробітна плата

Тема 1

Основи макроекономіки як науки. Предмет і метод макроекономіки

Завдання 1. Володіння термінологічним апаратом.

Співставте наведені поняття із визначеннями у таблиці.

Агрегування, витрати, доходи, податки, модель кругообігу, класична дихотомія, нахил, ендогенні змінні, екзогенні змінні, макроекономічна модель, гіпотеза, протекціонізм, фритредерство, економічне зростання, перехідна економіка, командна економіка, стабілізаційна політика, галузь, компромісний вибір, дедукція, індукція, макроекономіка, мікроекономіка, наукове абстрагування, економічний закон, меркантилізм, фізіократизм, лібералізм, економічна система, державний патерналізм, потокові, запасові

Платежі фірм домогосподарствам за ресурси.	
Величина зміни залежної змінної у відповідь на зміну незалежної змінної на одну одиницю.	
Змінні, значення яких модель намагається пояснити	
Попередньо сформульована неперевірена гіпотеза.	
Зовнішньоторговельна політика, що виключає торговельні бар'єри.	
Поєднання окремих економічних одиниць або даних в одну одиницю або кілька одиниць.	
Платежі фірм за придбані ресурси.	
Показники, які вимірюють кількість чого-небудь у певний момент часу.	
Економіка, в якій поєднуються ознаки ринкової та командної економік.	
Частина грошових коштів фізичних та юридичних осіб, які відповідно до законодавства уряд вилучає у них.	
Сукупність підприємств і виробництв, які виготовляють однакову або подібну продукцію.	
Частина аналітичної економії, що досліджує національну економіку як ціле.	
Вибір між складовими макроекономічної стабільності.	
Схема, яка відображає взаємопов'язаний і безперервний рух ресурсів, виготовлених продуктів і доходів між економічними суб'єктами.	
Відокремлення в аналізі номінальних та реальних змінних.	
Відокремлення в аналізі усталених і типових ознак від випадкових, швидкоплинних та другорядних.	
Частина аналітичної економії, яка вивчає окремі складові національної економіки.	
Спосіб організації національної економіки.	
Уявлення про те, що джерелом багатства нації є землеробство.	
Сталий причинно-наслідковий зв'язок між економічними явищами та процесами.	
Уявлення про те, що джерелом багатства нації є золото і срібло, які вона отримує на зовнішньому ринку від реалізації надлишку продуктів.	
Філософія макроекономіки, яка особливо виокремлює важливість особистої свободи в економічних і політичних справах.	
Зведення перешкод на шляху вільної торгівлі.	
Показники, що вимірюють кількість чого-небудь за одиницю часу.	
Необґрунтоване перебільшення ролі держави в розподілі і перерозподілі доходів.	
Хід міркування від узагальнень до фактів.	
Товарна форма виробництва, основою якої є державна власність на матеріальні ресурси і продукти, а всі питання, пов'язані з виробництвом, розподілом, обміном та споживанням продукції, вирішують державні інституції.	
Змінні, які є заздалегідь задані для певної моделі.	
Спрощене відображення економічної системи та її складових.	
Хід міркування від фактів до узагальнень.	
Збільшення виробництва товарів і послуг у даному році порівняно з попереднім	

роком.	
Заходи держави, спрямовані на зміну обсягу національного виробництва, доходів, рівня зайнятості, інфляції та інших параметрів національної економіки.	

Завдання 2. Тестові завдання

1. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:
 - а) національної економіки;
 - б) підприємства;
 - в) галузі виробництва;
 - г) світового виробництва певного продукту;
 - д) усі відповіді невірні.

2. Основним методом макроекономіки є:
 - а) спостереження;
 - б) контрольований експеримент;
 - в) наукове абстрагування;
 - г) статистичний аналіз;
 - д) усі відповіді невірні.

3. До основних макроекономічних цілей суспільства не можливо віднести:
 - а) економічне зростання - виробництво більшої кількості й ліпшої якості товарів і послуг;
 - б) повну зайнятість - забезпечення робочими місцями усіх, хто бажає і здатний працювати;
 - в) стабільний рівень цін - уникнення значного їх зростання;
 - г) рівновагу у зовнішньоекономічних зв'язках - стабільний курс валюти, розумний баланс зовнішньої торгівлі та міжнародних фінансових операцій.

4. До проблеми, яку не вивчає макроекономіка відноситься:
 - а) економічне зростання;
 - б) монополістична конкуренція;
 - в) безробіття;
 - г) економічний цикл.

5. Поняття «макроекономіка» ввів у науковий обіг:
 - а) Дж.М.Кейнс;
 - б) Р. Фріш;
 - в) С.Кузнец;
 - г) А.Маршалл.

6. В макроекономічних моделях ендогенною змінною є:
 - а) державні витрати;
 - б) дефіцит торгового балансу;
 - в) величина податкової ставки;
 - г) пропозиція грошей.

7. До макроекономічного агента не відноситься:
 - а) домогосподарство;
 - б) фірма;
 - в) держава;

- г) фінансова установа;
- д) правильної відповіді немає.

8. Якщо досліджується економіка як система в цілому, то такий аналіз є:

- а) позитивним;
- б) мікроекономічних;
- в) нормативним;
- г) макроекономічним;
- д) системним.

9. Основними макроекономічними проблемами є:

- а) рентабельність виробництва;
- б) повна зайнятість ресурсів;
- в) стабільність мінімального рівня інфляції;
- г) стійке економічне зростання;
- д) вірні відповіді б), в), г).

10. Макроекономічний аналіз економіки - це аналіз взаємодії між:

- а) ринками різних продуктів і послуг;
- б) ринками продуктів і послуг та ринком грошей;
- в) ринками продуктів і послуг та ринками ресурсів;
- г) ринками продуктів і послуг, ринками ресурсів, ринком грошей і ринком валюти;
- д) ринками ресурсів, ринком грошей і ринком валюти.

Задача 1. В короткостроковому періоді підприємства виробляють споживчих благ на суму 960 ум.од., засобів виробництва на суму 240 ум.од.. Виплачують заробітну плату своїм робітникам у сумі 1000 ум.од. та використовують половину свого прибутку для виплати процентів, решту – розподіляють на дивіденди. Домогосподарства споживають 80% своїх доходів, 20% - використовують на придбання акцій і облігацій, які емітуються підприємствами.

Визначити: обсяг виробництва, обсяг споживання, заощаджень, інвестицій, прибутку. Які взаємозв'язки можна встановити між даними параметрами економіки. Представити графічно сукупність грошових потоків, що пов'язують макроекономічних суб'єктів з оцінкою їх величини.

Задача 2. Використовуючи умову задачі, надайте відповіді на поставлені питання за умови, що домогосподарства споживають не більш 70% своїх доходів, а підприємства зберігають у запасах нереалізовану продукцію. Визначити зміни відповідних параметрів.

Задача 3. Припустимо, що загальний дохід країни складає 1560 ум.од., з яких 210 ум.од. – інвестиції підприємств. Розмір заробітної плати, що виплачується підприємствами своїм робітникам – 1300 ум.од. Домогосподарства споживають 80% свого наявного доходу, решту – зберігають у вигляді акцій і облігацій. Загальний обсяг податків, що стягуються державою – 130 ум.од. Величина імпорту становить 300 ум.од., з яких 220 ум.од. – товари споживання, 80 ум.од. – інвестиційні товари. Величина експорту – 280 ум.од.

Представити графічно сукупність грошових потоків, що пов'язують макроекономічних суб'єктів з оцінкою їх величини.

Рекомендована література: основна: [12; 13; 14; 17; 21; 22; 27], додаткова: [3; 7; 11; 13].

ТЕМА 2

ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

Завдання 1. Володіння термінологічним апаратом

Національні рахунки, валовий внутрішній продукт (ВВП), номінальний ВВП, реальний ВВП, природний ВВП, ВВП-розрив, кінцеві товари і послуги, проміжні товари і послуги, додана вартість, подвійний рахунок, споживчі видатки, тіньова економіка, виробничий метод обчислення ВВП, розподільчий метод обчислення ВВП, видатковий метод обчислення ВВП, валовий національний продукт (ВНП), чистий внутрішній продукт (ЧВП), національний дохід, економічна територія, державні закупівлі товарів і послуг, інвестиційні видатки, зайняті, безробітні, робоча сила, рівень зайнятості, природна норма безробіття, повна зайнятість, коефіцієнт участі в робочій силі, циклічне безробіття, структурне безробіття, фрикційне безробіття, рівень безробіття, індекс споживчих цін (ІСЦ), дефлятор ВВП, інфлювання, дефлювання.

Різниця між природним і фактичним ВВП.	
Товари і послуги, які використовують для подальшого оброблення чи перероблення.	
Особи, що не мають роботи, але активно її шукають, а також ті, хто тимчасово увільнений і чекає виклику на неї.	
Сумування видатків домогосподарств, фірм, уряду та іноземців на купівлю кінцевої продукції, виготовленої в країні.	
Сума усіх факторних доходів резидентів.	
Відсоток робочої сили, що не має роботи у конкретний момент часу.	
Агрегатні, тобто, сукупні економічні показники.	
Люди, що виконують оплачувані види робіт, і ті, що мають робочі місця, але не працюють через хворобу, страйки або відпустки.	
Видатки фірм на закупівлю машин, устаткування, інструментів, виробничих будівель тощо.	
Величина валового внутрішнього продукту за природної норми безробіття.	
Валовий внутрішній продукт, обчислений у постійних цінах.	
Визначення реального валового внутрішнього продукту збільшенням грошової вартості ВВП.	
Індекс цін Леспейреса, обчислений для незмінного кошика товарів і послуг.	
Рівень зайнятості, за якого немає циклічного безробіття.	
Визначення реального валового внутрішнього продукту збільшенням грошової вартості ВВП.	
Ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у межах економічної території країни протягом певного періоду часу, - як правило року.	
Відношення кількості зайнятих до дорослого населення країни або населення у працездатному віці.	
Загальна кількість осіб, які працюють, є безробітними або активно шукають роботу.	
Індекс цін Пааше, обчислений для набору товарів і послуг, що входять до ВВП країни.	
Безробіття, що пов'язане з короткостроковими економічними коливаннями.	
Валовий внутрішній продукт, обчислений у поточних ринкових цінах.	
Товари і послуги, які купують для споживання, а не для перепродажу чи подальшого перероблення.	
Включення вартості проміжних товарів і послуг у валовий внутрішній продукт.	

Вартість річного обсягу кінцевих товарів і послуг, вироблених із ресурсів, що належать резидентам країни, незалежно від того, де ці ресурси застосовують - у національній економіці чи за кордоном.	
Визначення суми доданої вартості, створеної у національній економіці на всіх стадіях виробництва товарів і послуг.	
Рівень безробіття за повної зайнятості.	
Безробіття, пов'язане з добровільною зміною працівниками місця роботи і тимчасовими звільненнями.	
Різниця між вартістю вироблених фірмою товарів і послуг та вартістю сировини і матеріалів, які куплені у постачальників.	
Валовий внутрішній продукт за вирахуванням тієї частини, яка необхідна для відшкодування капітальних благ, зношених у процесі його виробництва.	
Видатки домогосподарств на купівлю товарів тривалого й короткострокового вжитку та на оплату послуг.	
Видатки уряду та місцевих органів влади на купівлю кінцевих продуктів і на наймання в державний сектор працівників.	
Територія, на яку поширюються повноваження уряду країни і в межах якої людські ресурси та інші фактори виробництва, товари і гроші можуть вільно переміщуватися.	
Сумування усіх доходів, отриманих від виробництва всього обсягу продукції конкретного ринку, а також амортизації та непрямих податків.	
Безробіття, що спричинене змінами в структурі попиту на споживчі товари і в технологіях виробництва.	
Незареєстрована економічна діяльність.	
Відношення робочої сили до дорослого населення країни або населення у працездатному віці.	

Завдання 2. Тестові завдання

1. У якому випадку сукупні видатки в економіці не дорівнюють сукупному доходу:

- а) якщо чистий експорт не дорівнює нулеві;
- б) якщо зміни у запасах є від'ємною величиною;
- в) якщо державний бюджет має надлишок;
- г) якщо чисті інвестиції є від'ємною величиною;
- д) усі відповіді неправильні.

2. За інших рівних умов ВВП збільшиться, коли:

- а) запаси на кінець року зменшаться;
- б) імпорт товарів збільшиться;
- в) експорт товарів зменшиться;
- г) споживання товарів поточного вжитку збільшиться;
- д) державні трансферні платежі збільшаться.

3. Якщо упродовж року фізичний обсяг національного продукту не змінився, а ціни за цей період подвоїлись, тоді реальний ВВП:

- а) подвоївся, а номінальний ВВП не змінився;
- б) не змінився, а номінальний ВВП подвоївся;
- в) і номінальний ВВП подвоїлись;
- г) зменшився наполовину, а номінальний ВВП подвоївся;
- д) усі відповіді невірні.

4. При обчисленні ВВП подвійний рахунок виникає тоді, коли підсумовують:

- а) додану вартість, створену на всіх стадіях виробництва товарів і послуг;
- б) вартість кінцевих і проміжних товарів і послуг;
- в) вартість лише кінцевих товарів і послуг;
- г) вартість приросту запасів у даному році;
- д) державні закупівлі товарів і послуг.

5. Для обчислення внеску фірми у ВВП, обчисленого як суми доданої вартості, необхідно з суми продажу фірми вирахувати:

- а) амортизацію;
- б) обсяг продажу іншим фірмам;
- в) податок на додану вартість;
- г) заробітну плату, виплачену її працівникам;
- д) усі відповіді неправильні.

6. Яке твердження щодо індексу споживчих цін та дефлятора ВВП вірне:

- а) ІСЦ вимірює загальний рівень цін, а дефлятор ВВП - обсяг національного виробництва;
- б) дефлятор ВВП враховує ціни імпортованих товарів і послуг, а ІСЦ ніколи їх не враховує;
- в) ІСЦ показує зміни рівня цін у базовому році, а дефлятор ВВП - у поточному;
- г) ІСЦ обчислюють на підставі постійних ваг, а дефлятор ВВП - змінних;
- д) усі відповіді невірні.

7. Якщо ВНП України перевищує ВВП, то:

- а) реальний ВВП перевищує номінальний ВВП;
- б) реальний ВНП перевищує номінальний ВВП;
- в) виробництво проміжних товарів і послуг перевищує виробництво кінцевих товарів і послуг;
- г) українські фактори виробництва створюють за кордоном більше доходу, ніж іноземні фактори виробництва в Україні;
- д) іноземні фактори виробництва створюють в Україні більше доходу, ніж українські фактори виробництва за кордоном.

8. Державні трансферні платежі - це:

- а) виплати уряду домогосподарствам, які не обумовлені участю у процесі виробництва;
- б) частина національного доходу;
- в) видатки уряду на наймання в державний сектор працівників;
- г) правильні відповіді містять пункти а і в;
- д) усі відповіді невірні.

9. Чисті інвестиції - це:

- а) відновна вартість основного капіталу за вирахуванням амортизації;
- б) приріст основного капіталу;
- в) вартість спожитого основного капіталу;
- г) різниця між валовими і приростковими інвестиціями;
- д) усі відповіді невірні.

10. Номінальний ВВП визначається за цінами:

- а) попереднього року
- б) поточного року
- в) наступного року
- г) базового року.

Задача 1. Припустимо, що в економіці діють тільки наступні фірми: А, Б, В, Г. Фірма А зібрала в цьому році врожай пшениці 100.000 тонн і продала усе фірмі Б за 500 грн. за тонну. Фірма Б в цьому році виробила 80.000 тонн борошна і продала її фірмі В за 700 грн. за тонну. Фірма В виготувала хлібобулочні вироби 200.000 тонн і продала їх за 1500 грн. за тонну. Фірма Г пошила 20.000 костюмів і реалізувала їх по 200 грн. кожен. Визначте: 1) вартість проміжної і кінцевої продукції в економіці; 2) величину ВВП; 3) величину доданої вартості для кожної фірми.

Задача 2. Маємо умови, млн грн.:

Заробітна плата = 118; амортизація = 9; експорт = 5; державні витрати = 40; продуктові податки = 20; трансфертні платежі = 18; рента = 4; чисті інвестиції = 28; дохід некорпоративного сектору = 2; споживчі витрати = 120; субсидії = 4; валовий випуск = 280; валовий корпоративний прибуток = 30; неприбуткові податки = 24. Розрахуйте обсяг ВВП виробничим методом, методом кінцевого використання і розподільчим методом.

Задача 3. Розрахувати ВВП за умови, що валові інвестиції = 100 млн., з/пл = 20 млн., рента = 50 млн., % за кредит = 10 млн., прибуток корпорацій = 250 млн., непрямі податки = 5 млн., чисті інвестиції = 75 млн.

Задача 4. Дані наступні дані по країні: ВВП = 100 млн., чистий національний дохід 90 млн., непрямі податки на бізнес 10 млн., внески на соц.забезпечення 5 млн., податок на прибуток корпорацій 1 млн., нерозподілений прибуток 4 млн., трансфертні платежі 1 млн., індивідуальні податки 1 млн. Знайти: національний дохід, особистий дохід, наявний дохід.

Задача 5. Припустимо, що в економіці діють тільки чотири фірми: по виробництву мікросхем, з виробництва моніторів, з виробництва комп'ютерів і з виробництва «Пепсі-коли».

Перша фірма в даному році виробила 1 млн. комп'ютерних мікросхем і продала їх по 200 дол. кожній фірмі, що виробляє комп'ютери.

Друга фірма виробила 1 млн. моніторів для комп'ютерів, які вона продала по 300 дол. кожної третій фірмі для виробництва комп'ютерів.

Третя фірма використовувала ці та власні компоненти для виробництва 1 млн. комп'ютерів, які вона продала за ціною 1200 дол. кожен.

Четверта фірма виробила 200 млн. упаковок (по 6 пляшок) «Пепсі-коли», які вона продала за ціною 1,5 дол. за упаковку. При цьому четверта фірма не купила протягом року жодного нового комп'ютера.

Визначте:

- а) вартість кінцевої і проміжної продукції в економіці;
- б) величину ВВП;
- в) величину доданої вартості для кожної фірми.

Задача 6. Представлено такі макроекономічні показники, млрд. дол.:

Індивідуальні податки – 25, чисті приватні внутрішні інвестиції – 85, нерозподілений прибуток корпорацій – 27, трансфертні платежі – 52, експорт – 26, прибуток корпорацій – 157, імпорт – 43, доходи, отримані іноземцями – 23, заробітна плата – 365, внески на соціальне страхування – 35, вартість спожитого капіталу – 73, державні закупівлі товарів і послуг – 124, споживчі витрати – 532, орендна плата – 28, доходи від власності – 84, відсотки за державними цінними паперами – 9, непрямі податки на бізнес – 47, дивіденди – 63, процентні платежі – 51, доходи, отримані за кордоном – 31.

Визначити: ВВП (двома способами), чистий експорт, валові інвестиції, чистий факторний дохід з-за кордону, ВВП, ЧВП, ЧНП, НД, особистий дохід, наявний особистий дохід, особисті заощадження, податок на прибуток корпорацій, сальдо державного бюджету.

Задача 7. Представлено такі макроекономічні показники, млрд. дол.:

Індивідуальні податки - 30, чисті приватні внутрішні інвестиції - 45, нерозподілений прибуток корпорацій - 21, трансферні платежі - 11, допомоги по безробіттю - 4, експорт - 13, прибуток корпорацій - 61, імпорт - 4, доходи від продажу акцій - 10, внески на соціальне страхування - 20, відсотки за державними облігаціями - 7, особисті заощадження - 27, амортизація обладнання - 24, амортизація будівель - 12, податок на прибуток корпорацій - 23, споживчі витрати - 255, орендна плата - 16, процентні платежі приватних фірм - 15, доходи від власності - 42, непрямі податки на бізнес - 32, дивіденди - 17, чистий факторний дохід з-за кордону - (-6).

Визначити: вартість спожитого капіталу, валові інвестиції, державні закупівлі товарів і послуг, чистий експорт, заробітна плата, сальдо державного бюджету, ВВП, ВВП, ЧВП, ЧНП, НД, особистий дохід, наявний особистий дохід.

Задача 8. Економіка країни характеризується такими показниками:

рік	Номинальний ВВП, млрд.грн.	Дефлятор ВВП,% к 2012 р.
2015	46308,5	116,5
2016	55644,0	134,3

Визначте:

- реальний ВВП 2015 року в цінах 2012 р.;
- реальний ВВП 2016 в цінах 2012 р.;
- темпи приросту Номинального ВВП в період з 2015 р по 2016 р.;
- темпи приросту Реального ВВП (в цінах 2012р.) в період з 2015 р по 2016 р.;
- темпер інфляції (темпер приросту дефлятора ВВП) в період з 2015 р по 2016 р.

Задача 9. На основі наведених у таблиці даних розрахуйте індекс-дефлятор ВВП.

Види витрат	Сума витрат, млрд. грн.	індекси цін,%
Особисті споживчі витрати на товари та послуги	434	110
Валові внутрішні приватні інвестиції	117	115
Державні закупівлі товарів і послуг	95	108
Експорт товарів і послуг	26	106
Імпорт товарів і послуг	12	108

Задача 10. Чому дорівнює національний дохід, якщо:

ВВП склав 6500 млрд. дол., вартість спожитого капіталу - 550 млрд. дол., прямі податки - 590 млрд. дол., непрямі податки - 380 млрд. дол., чистий факторний дохід з-за кордону - 250 млрд. дол.?

Задача 11. В економіці країни заробітна плата склала 2900 млрд. дол., доходи власників - 320 млрд. дол., прибуток корпорацій - 335 млрд. дол., процентні платежі - 390 млрд. дол., в тому числі за державними облігаціями - 15 млрд. дол., орендна плата - 19 млрд. дол., в тому числі умовно нарахована - 7 млрд. дол.

Чому дорівнює національний дохід?

Задача 12. Реальний ВВП в минулому році склав 4 млрд.дол. Номінальний ВВП в поточному році дорівнює 4620 млн.дол., а дефлятор ВВП - 110%.
Обчисліть темп приросту реального ВВП в поточному році.

Рекомендована література: основна: [1; 2; 3; 4; 20; 21; 23; 26; 27], додаткова: [3; 5; 14;18; 23; 46; 56].

Тема 3

Загальна макроекономічна рівновага: модель сукупного попиту і сукупної пропозиції

Завдання 1. Володіння термінологічним апаратом

Сукупний попит, сукупна пропозиція, крива сукупного попиту, нецінові чинники сукупного попиту, крива сукупної пропозиції, крива короткострокової сукупної пропозиції, крива довгострокової сукупної пропозиції, нецінові чинники короткострокової сукупної пропозиції, класичний відрізок кривої AS , проміжний відрізок кривої AS , кейнсіанський відрізок кривої AS , нецінові чинники короткострокової сукупної пропозиції? природний рівень виробництва, макроекономічна економічна рівновага, ефект храповика, «кейнсіанський хрест», «перегріта економіка», модель $AD-AS$, модель $IS - LM$, крива IS , крива LM , ефект Пігу, рівноважний ВВП, стагфляція, збурення сукупного попиту, збурення сукупної пропозиції

Відрізок кривої сукупної пропозиції, який характеризується тим, що збільшення обсягу національного виробництва супроводжується зростанням цін.	
Графічне зображення взаємозв'язку між кількістю товарів і послуг, яку покупці хочуть придбати та загальним рівнем цін.	
Змінні, які підвищують або знижують витрати на одиницю продукції незалежно від змін обсягу національного виробництва.	
Змінні, які зі збільшенням обсягу національного виробництва сприяють або протидіють зростанню витрат на одиницю продукції та підвищенню рівня цін.	
Однотимчасне зростання в національній економіці рівня цін і рівня безробіття.	
Графічне зображення взаємозв'язку між кількістю товарів і послуг, яку виробники готові постачати та загальним рівнем цін.	
Загальний обсяг товарів і послуг, який хочуть купити покупці за даного рівня цін.	
Крива, що показує обсяг виробництва, який називають природним рівнем виробництва.	
Майже горизонтальна частина кривої сукупної пропозиції, на якій рівень цін помітно не змінюється, якщо обсяг реального ВВП змінюється.	
Національна економіка, що вийшла за природний рівень виробництва.	
Загальна кількість товарів і послуг, яку хочуть запропонувати виробники за заданого рівня цін.	
Збільшення домогосподарствами видатків на споживання, що зумовлені зростанням добробуту споживачів унаслідок зниження цін.	
Проста графічна модель доходу, яка виявляє мультиплікативне збільшення сукупного доходу (обсягу виробництва) зі зміною видатків.	
Не пов'язані з рівнем цін обставини, що впливають на видатки покупців за заданого рівня цін.	
Тенденція рівня цін до зростання зі збільшенням сукупного попиту (але	

рівень цін не знижується зі зменшенням сукупного попиту).	
Модель, що відображає взаємозв'язки на ринках товарів і грошей у національній економіці в короткостроковому періоді.	
Графічне зображення залежності між процентною ставкою й рівнем доходу в національній економіці за рівноваги на ринку товарів і послуг.	
Екзогенні події, що спричиняють раптові зміни у витратах виробництва.	
Дуже крутий або вертикальний відрізок кривої сукупної пропозиції, на якому зростає лише рівень цін, а реальний обсяг виробництва майже не змінюється.	
Обсяг національного виробництва, який виробляють за природної норми безробіття.	
Екзогенні події, що переміщують криву сукупного попиту.	
Графічне зображення залежності між процентною ставкою та рівнем доходу, яка виникає за рівноваги на ринку грошей.	
Модель, яка відображає взаємозв'язки рівня цін і реального обсягу виробництва у національній економіці.	
Обсяг валового внутрішнього продукту, за якого сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції.	
Крива сукупної пропозиції, що характеризується додатним нахилом.	

Завдання 2. Тестові завдання

- Крива сукупного попиту відбиває відношення між:
 - рівнем цін і виробленим ВВП у реальному вираженні;
 - рівнем цін і сукупними видатками на купівлю товарів і послуг;
 - рівнем цін, який визначають покупці, і рівнем цін, який задовольняє продавців;
 - обсягами виробленого і спожитого ВВП;
 - усі відповіді неправильні.
- Спадна траєкторія кривої сукупного попиту не зумовлена:
 - ефектом майна;
 - ефектом доходу;
 - ефектом Кейнса;
 - ефектом обмінного курсу;
 - ефектом пропозиції грошей.
- Який із чинників переміщуватиме криву сукупного попиту вліво:
 - песимістичні оцінки людьми своїх майбутніх доходів;
 - заходи стимулювальної монетарної політики;
 - підвищення темпів економічного зростання в інших країнах - торговельних партнерів даної країни;
 - зростання реальної вартості фінансових активів та нерухомого майна;
 - збільшення світового виробництва нафти (дана країна є імпортером нафти).
- Переміщення кривої сукупного попиту не може відображати:
 - підвищення рівня цін і реального ВВП одночасно;
 - підвищення рівня цін без зростання реального обсягу ВВП;
 - зростання реального ВВП без підвищення рівня цін;
 - підвищення цін і зниження реального ВВП одночасно;
 - усі твердження невірні.

5. Крива сукупної пропозиції виражає залежність між:

- а) рівнем цін і споживаним реальним ВВП;
- б) рівнем цін і виробленим реальним ВВП;
- в) спожитим і виробленим реальним ВВП;
- г) рівнем цін і сукупними видатками на купівлю товарів і послуг;
- д) усі твердження невірні.

6. Який чинник переміщуватиме криву довгострокової сукупної пропозиції вліво:

- а) зростання кількості трудових ресурсів;
- б) підвищення мінімальної заробітної плати;
- в) збільшення обсягу капіталу, яким володіє національна економіка;
- г) підвищення ефективності виробництва;
- д) збільшення пропозиції земельних ресурсів.

7. До цінових чинників, які визначають нахил кривої короткострокової сукупної пропозиції не належать:

- а) залучення у виробництво додаткової робочої сили з нижчим рівнем кваліфікації;
- б) екологічні нормативи та санкції;
- в) розширення збуту на віддалених ринках;
- г) додаткові витрати на підприємницьку діяльність;
- д) збільшення обсягу виробництва на менш ефективних підприємствах.

8. Яке твердження неправильне:

- а) для країн із низькими середніми темпами інфляції крива сукупної пропозиції в короткостроковому періоді є відносно положистою;
- б) монополізація ринків факторів виробництва може впливати на природній обсяг виробництва;
- в) крутіша крива AS означає, що збільшення сукупного попиту в основному трансформується у зростання обсягу виробництва і слабо впливає на рівень цін;
- г) номінальні змінні впливають лише на криву короткострокової сукупної пропозиції, а природній рівень виробництва не змінюється;
- д) країнам з високими темпами інфляції та нестабільним сукупним попитом відповідають крутіші криві короткострокової сукупної пропозиції.

9. Якщо національна економіка досягла повної зайнятості, а обсяг сукупного попиту зростає, то це означає, що в економіці:

- а) є дефляційний розрив;
- б) є інфляційний розрив;
- в) є дефіцит державного бюджету;
- г) розвивається стагфляція;
- д) рівень цін знижується.

10. Крива сукупного попиту у відкритій економіці переміщується вправо, якщо:

- а) курс національної валюти знижується;
- б) рівень цін підвищується;
- в) знижуються темпи економічного зростання у торговельних партнерів;
- г) рівень цін знижується;
- д) у підприємців формуються песимістичні очікування щодо стану ділової активності.

11. Яка із змінних не є екзогенною змінною в моделі IS-LM:

- а) процентна ставка;
- б) податкова ставка;
- в) рівень цін;
- г) державні видатки;
- д) рівень заощадження.

12. Залежність між процентною ставкою і рівнем доходу, що виникає на ринках товарів і послуг, називають:

- а) кривою LM;
- б) кривою AS;
- в) кривою IS;
- г) кривою AD;
- д) усі відповіді невірні.

13. Класичний варіант кривої AS передбачає, що в довгостроковому періоді зміни сукупного попиту:

- а) вплинуть на обсяг випуску, але не на рівень цін;
- б) справлятимуть вплив на рівень цін, але не на обсяг випуску;
- в) не впливатимуть на рівень цін і випуску;
- г) справлятимуть вплив як на рівень цін, так і на обсяг випуску.

14. Негативний шок пропозиції в короткостроковому періоді спровокує:

- а) ріст цін та обсягу випуску;
- б) ріст цін і зниження обсягу випуску;
- в) падіння цін і обсягу випуску;
- г) падіння цін і збільшення випуску.

15. Зміна величини автономного споживання графічно може бути представлено як:

- а) переміщення вздовж кривої видатків, що плануються;
- б) зміна кута нахилу кривої видатків, що плануються;
- в) зсув кривої видатків, що плануються;
- г) переміщення вздовж кривої функції споживання при змінах рівня доходу.

16. Якщо величина видатків споживачів складає 9000, дохід – 10 000, то гранична схильність до споживання дорівнює:

- а) 0,1; б) 0,9; в) 9,0; г) 10/9.

17. Класичний варіант кривої AD передбачає, що в довгостроковому періоді зміни сукупного попиту:

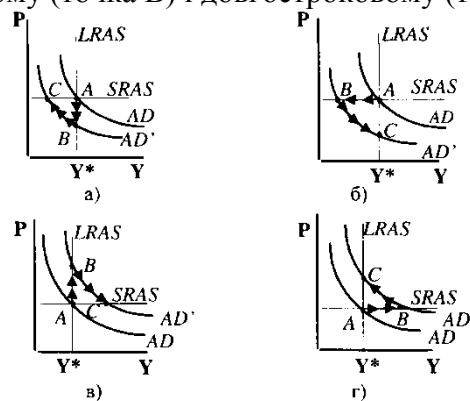
- а) вплинуть на обсяг випуску, але не на рівень цін;
- б) справлятимуть вплив на рівень цін, але не на обсяг випуску;
- в) не впливатимуть на рівень цін і випуску;
- г) справлятимуть вплив як на рівень цін, так і на обсяг випуску.

18. Яке з наведених рівнянь характеризує формування доходу:

- а) $y = c + I$;
- б) $y = c - s$;
- в) $y = c + s$;
- г) $y = s - c$.

19. Економіка знаходиться спочатку в стані довгострокової економічної рівноваги в точці А на перетині довгострокової (LRAS) і короткострокової кривої сукупної пропозиції і кривої сукупного попиту (AD). Шок попиту, викликаний різким збільшенням швидкості обігу

грошей в економіці, зрушує криву AD. Який з наведених графіків ілюструє реакцію економіки на цей шок в короткостроковому (точка B) і довгостроковому (точка C) періодах?

20. Зміна величини граничної схильності споживання може бути графічно представлено, як:

- переміщення уздовж кривої планованих витрат;
- зміна кута нахилу кривої планованих витрат;
- переміщення по кривій планованих витрат;
- переміщення уздовж кривої споживчої функції із зміною рівня доходу.

Задача 1. Спочатку економіка, яка імпортує нафту і газ, перебувала в стані довгострокової рівноваги. потенційний обсяг випуску становив 2800, короткострокова крива AS була горизонтальна на рівні $P = 1,0$, крива AD була задана рівнянням $Y = (M / P)^{3,5}$, де $M = 800$.

В результаті різкого зростання цін на нафту і газ на світових ринках ціни зросли до рівня 1,4, а потенційний обсяг випуску знизився до 2500.

а) Якими будуть нові рівноважні значення обсягу випуску і рівня цін в короткостроковому і довгостроковому періодах, якщо уряд і Центральний банк не робитимуть жодних дій?

б) Якщо Центральний банк проведе стабілізаційну політику, то яке додаткове кількість грошей він повинен випустити в звернення, щоб короткострокова рівновага в економіці встановилося на

рівні випуску $Y = 2800$?

в) Якщо зростання кількості грошей в економіці буде підтримуватися і далі, то якими будуть координати точки нової довгострокової рівноваги?

Задача 2. Довгострокова крива AS представлена як $Y = 2000$, короткострокова крива AS - горизонтальна на рівні $P = 1,0$. крива AD задана рівнянням $Y = (M / P)^{2,0}$. Пропозиція грошей $M = 1000$.

В результаті цінового шоку рівень цін піднявся до значення $P = 1,25$.

а) Які координати точки короткострокової рівноваги в економіці, встановленого після шоку?

б) На скільки повинен збільшити пропозицію грошей Центральний банк, щоб відновити вихідний рівень випуску в економіці?

Задача 3. Розглянемо закриту економіку, для якої функція споживання задана рівнянням $C = 200 + \frac{2}{3}(Y - T)$. Плановані інвестиції складають 300, держвидатки рівні 300 і податки складають ту ж суму-300.

а) Визначте рівноважний рівень доходу.

б) Якими будуть плановані витрати при рівні доходу 1500? Чому дорівнює в цьому випадку незаплановане зміна запасів?

в) Як зміниться рівноважний рівень доходу, якщо податки зростуть до 400?

г) Як зміниться рівноважний рівень доходу, якщо державні витрати знизяться до 200?

Задача 4. Розглянемо економіку, в якій інвестиції складають 900 млрд грошових одиниць, державні витрати - 1200 млрд, чистий експорт дорівнює (-100) млрд, гранична схильність до споживання дорівнює 0,9, автономне споживання становить 220, а податкова ставка дорівнює 0,3.

Розрахуйте рівноважний рівень доходу і величину споживчих витрат.

Задача 5. Припустимо, що компанії, що займаються автоперевезеннями, зважаючи на песимістичні прогнози вирішили скоротити закупівлі машин у автомобільних заводів на 10 млрд руб. З огляду на, що гранична схильність до споживання становить 0,75, а податкова ставка дорівнює 0,2, розрахуйте, яким може бути зниження доходу в економіці внаслідок скорочення інвестиційних витрат автоперевізників.

Задача 6. Розглянемо відкриту економіку, яку можна описати наступною системою рівнянь:

$$Y = C + I + G + X_n;$$

$$C = 300 + 0,8Y_d;$$

$$X_n = 100 - 0,04Y;$$

$$I = 200; G \text{ рівні } 200; t = 0,2.$$

а) Чому рівні рівноважний рівень доходу і мультиплікатор автономних видатків?

б) Припустимо, що інвестиції залежать від рівня доходу і можуть бути описані рівнянням: $I \text{ рівні } 300 + 0,2Y$. Якими в цьому випадку будуть рівноважний рівень доходу і мультиплікатор автономних видатків?

Задача 7. Економіка спочатку знаходиться в стані повної зайнятості. Рівняння кривої сукупного попиту в цій економіці спочатку мало вид (млрд. дол.):

$$Y = 3\,360 - 300 \times P.$$

В результаті різкого збільшення цін на ресурси рівень цін став дорівнює 1,6. Потенційний ВВП дорівнює 3000 млрд. дол.

Покажіть на графіку і визначте величину рівноважного ВВП і рівень цін в короткостроковому і довгостроковому періодах, темп інфляції в довгостроковому періоді. Визначте нове рівняння кривої AD, якщо відомо, що зміна державних закупівель дозволить відновити первісний рівень ВВП.

Задача 8. У 2010 р. потенційний ВВП склав 2400 д.ед., рівняння кривої AD мало вигляд:

$$Y = 2700 - 2P.$$

У 2016р. потенційний ВВП виріс на 1,5%, а рівняння кривої AD прийняло вид:

$$Y = 2800 - 2P.$$

На скільки відсотків змінився рівноважний рівень цін в 2016р.?

Задача 9. Економіка описана наступними даними:

$$Y = C + I + G + X_n$$

$$C = 400 + 0,9Y_d;$$

$$I = 200 + 0,25Y;$$

$$X_n = 200 - 0,1Y;$$

$$G = 200;$$

$$t = 0,333$$

Визначити рівноважний рівень доходу, величину заощаджень та величину мультиплікатора автономних видатків.

Задача 10. Інвестиційний попит в країні описується функцією: $I = 1000 - 5000r$. Функція попиту: $C = 100 + 0,7y$. Реальна ставка відсотка (r) = 10%.

Знайти: а) обсяг інвестицій; б) рівноважний обсяг національного доходу; в) темп приросту рівноважного обсягу національного доходу при зниженні ставки відсотка до 4%.

Ситуацію відобразити графічно.

Задача 11. Економіка спочатку знаходиться в стані повної зайнятості. Рівняння сукупного попиту: $Y = 3750 - 300P$. Збільшення державних витрат зрушило криву так, що в короткостроковому періоді рівноважний ВВП збільшився до 3150. Потенційний ВВП становить 3000. Зобразіть графічно коротко- і довгострокові наслідки даної події і визначте, якими будуть рівноважний ВВП і рівень цін в довгостроковому періоді.

Задача 12. Економіка описана наступними даними:

$$Y = C + I, C = 200 + 0,6Y, I = 120.$$

Визначити: а) рівноважний рівень доходу;

б) рівноважний рівень заощаджень і споживання.

Рекомендована література: основна: [1; 2; 3; 4; 20; 21; 23; 26; 27], додаткова: [3; 8; 14; 26; 56; 59].

Тема 4

Держава в системі макроекономічного регулювання. Фіскальна політика

Завдання 1. Володіння термінологічним апаратом

Фіскальна політика, об'єкти оподаткування, суб'єкти оподаткування, одиниця оподаткування, податкова ставка, прогресивна ставка, пропорційна ставка, регресійна ставка, прямі податки, непрямі податки, індивідуальний акциз, мито, капітальні знижки, сеньйораж, крива Лафера, вбудований стабілізатор, ефект витіснення, державний борг, зовнішній борг, внутрішній борг, бюджетування капіталу, фактичний дефіцит (профіцит), структурний дефіцит, бюджет за повної зайнятості, циклічний дефіцит, монетизація дефіциту, первинний дефіцит бюджету, рівність Рікардо, дефолт, реструктуризація боргу, викуп боргу, капіталізація боргу

Відмова країни-боржника обслуговувати свої зовнішні борги, зокрема здійснити чергові виплати з боргу.	
Непрямий податок, що накладають на кожну одиницю певного товару;	
Податок на імпорتنі товари.	
Графічне зображення залежності між податковими ставками і податковими надходженнями до державного бюджету.	
Податки, що стягуються безпосередньо з індивідів та фірм.	
Одиниця виміру об'єкта оподаткування.	
Величина податку на одиницю оподаткування.	
Додаткова емісія грошей для збалансування дефіцитного державного бюджету.	
Податки, що встановлюються на товари та послуги і входять в їхню ціну.	
Заборгованість держави домогосподарствам і фірмам даної країни.	

Бюджет, який показує, якими були би податкові надходження, а відтак і сальдо державного бюджету, якби національна економіка продукувала природний обсяг продукції, а державні видатки були поточними.	
Різниця між величиною дефіциту бюджету і виплатою процентів за борг.	
Твердження, що фінансування державних видатків за рахунок запозичення рівнозначне їх фінансуванню за рахунок податків.	
Загальна сума нагромадженої заборгованості уряду власникам державних цінних паперів, яка дорівнює сумі всіх дефіцитів за вирахуванням надлишків.	
Цілеспрямоване регулювання податків і державних видатків для досягнення певних макроекономічних завдань.	
Зміна строку або умов сплати зовнішнього боргу.	
Обмін боргових зобов'язань на власність держави-боржника.	
Різниця між доходами державного бюджету і державними видатками.	
Надання країні-боржнику можливості викупити свої боргові зобов'язання на вторинному ринку цінних паперів.	
Фізичні та юридичні особи, що сплачують податки.	
Ставка оподаткування, що є однаковою і не залежить від розмірів доходу.	
Заборгованість держави іноземним громадянам, фірмам, урядам та міжнародним фінансовим організаціям.	
Різниця між фактичним і структурним дефіцитом.	
Будь-який механізм національної економіки, що збільшує бюджетний дефіцит під час спаду та індукує надлишок у роки інфляції і не потребує додаткових заходів з боку державних інституцій.	
Різниця між податковими надходженнями за повної зайнятості за наявних податкових ставок і фактичними видатками.	
Методика обчислення державного бюджету, яка враховує зміни в державних активах і пасивах.	
Ставка оподаткування, яка із збільшенням доходу зростає.	
Все, з чого стягується податок (заробітна плата, прибуток підприємства, кількість землі тощо).	
Зменшення ставки оподаткування прибутку.	
Зменшення запланованих інвестиційних видатків у національній економіці внаслідок зростання процентних ставок, яке спричиняється збільшенням узятих урядом позик на грошовому ринку.	
Отримання урядом доходу від друкування грошей, який виникає тоді, коли темпи приросту грошової маси перевищують темпи зростання реального ВВП.	
Податкова ставка, що із збільшенням доходу знижується.	

Завдання 2. Тестові завдання

- Державний борг - це сума попередніх:
 - дефіцитів бюджету;
 - бюджетних надлишків за вирахуванням дефіцитів бюджету;
 - державних видатків;
 - бюджетних дефіцитів за вирахуванням бюджетних надлишків;
 - усі твердження невірні.
- Якщо національна економіка перебуває в стані рівноваги, то:
 - державний бюджет збалансований;
 - бюджети всіх рівнів мають бути збалансовані;
 - уряд не здійснює запозичень;
 - середня податкова ставка ustalена;
 - усі твердження невірні.

3. Однією з умов розвинутої національної економіки є динаміка тягаря державного боргу. Ця динаміка залежить від:
- а) рівня реальної процентної ставки;
 - б) величини первинного дефіциту бюджету;
 - в) ефекту витіснення;
 - г) правильні відповіді а) і б);
 - д) правильні відповіді б) і в).
4. Відносні видатки з обслуговування державного боргу вимірюють:
- а) відношенням суми боргу до валового внутрішнього продукту;
 - б) сумою державного боргу;
 - в) сумою сплачуваних процентів за боргом;
 - г) відношенням суми сплачуваних процентів та амортизація основної суми боргу до ВВП;
 - д) усі твердження невірні.
5. Первинний дефіцит державного бюджету - це різниця між:
- а) величиною поточного дефіциту бюджету і сплатою процентів за державний борг;
 - б) поточними державними надходженнями і видатками;
 - в) надходженнями за повної зайнятості за наявних податкових ставок і фактичними видатками;
 - г) фактичним і структурним дефіцитом;
 - д) усі твердження невірні.
6. Фіскальна політика буде дискреційною, якщо зміняться такі параметри:
- а) знижуються ставки оподаткування;
 - б) підвищуються ставки оподаткування;
 - в) збільшуються податкові надходження за незмінної прогресивної шкали оподаткування;
 - г) усі твердження правильні;
 - д) правильні відповіді а) і б).
7. Фіскальна політика буде недискреційною, якщо зміняться такі параметри:
- а) зміниться ставка прибуткового податку;
 - б) за незмінної ставки прибуткового податку збільшуються податкові надходження;
 - в) змінюється співвідношення між прямими і непрямими податками у доходах державного бюджету;
 - г) зменшуються видатки на утримання бюджетного сектора економіки;
 - д) усі твердження невірні.
8. Стимулювальна стабілізаційна політика спрямована на:
- а) досягнення бездефіцитного державного бюджету;
 - б) стабілізацію обмінного курсу національної валюти;
 - в) зниження темпів інфляції;
 - г) збільшення обсягу виробництва і рівня зайнятості в національній економіці;
 - д) усі твердження невірні.
9. Фіскальна політика буде рестрикційною у разі:
- а) зменшення видатків на утримання державного апарату;
 - б) збільшення обсягу державних закупівель товарів і послуг;
 - в) збільшення обсягу соціальних видатків;

- г) зменшення державних видатків;
- д) усі твердження невірні.

10. Заходом стимулювальної фіскальної політики є:

- а) купівля центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
- б) продаж центральним банком державних облігацій на відкритому ринку;
- в) новий випуск державних облігацій для фінансування додаткових державних видатків;
- г) погашення раніше випущених державних цінних паперів;
- д) усі твердження невірні.

11. Дефіцит державного бюджету може фінансуватися за рахунок:

- а) прибутків ділових підприємств;
- б) доходів домогосподарств;
- в) додаткової емісії грошей;
- г) золото-валютних резервів країни;
- д) усі твердження невірні.

12. До числа основних цілей фіскальної політики держави відносять:

- а) створення умов для успішного ведення бізнесу;
- б) антициклічне регулювання економіки;
- в) підвищення добробуту громадян;
- г) перерозподіл національного доходу на користь найбідніших верств населення.

13. Економіка знаходиться в рівновазі, бюджет збалансований, рівень цін на всіх національних ринках фіксований. Рівнозначне збільшення податків і державних закупівель призведе до:

- а) зменшення рівноважного обсягу реального ВВП на суму, рівну приросту державних закупівель;
- б) збільшення рівноважного обсягу реального ВВП на суму, рівну приросту державних закупівель;
- в) зменшення рівноважного обсягу реального ВВП на більшу суму;
- г) збільшення рівноважного обсягу реального ВВП на більшу суму;
- д) збереження рівноважного обсягу реального ВВП на колишньому рівні.

14. Відносні витрати з обслуговування державного боргу вимірюються:

- а) сумою державного боргу;
- б) сумою процентних виплат по боргу;
- в) відношенням розмірів боргу до обсягу ВВП;
- г) відношенням суми процентних виплат по боргу до обсягу ВВП;
- д) усі попередні відповіді невірні.

15. Інфляція - це податок на:

- а) утримувачів державного боргу, вона скорочує розміри бюджетного дефіциту;
- б) утримувачів державного боргу, вона збільшує розміри бюджетного дефіциту;
- в) уряд, вона скорочує розміри бюджетного дефіциту;
- г) уряд, вона збільшує розміри бюджетного дефіциту;
- д) утримувачів державного боргу, вона не позначається на розмірах бюджетного дефіциту.

16. Зміна рівня цін:

- а) не відбивається на результатах фіскальної політики;
- б) посилює ефект фіскальних заходів;
- в) посилює ефекти мультиплікатора державних видатків і податків;
- г) знижує дієвість заходів фіскальної політики.

17. Вплив бюджетного надлишку на рівноважний рівень ВВП є таким як:

- а) скорочення заощаджень;
- б) збільшення інвестицій;
- в) збільшення споживання;
- г) збільшення заощаджень.

18. При прогресивному оподаткуванні:

- а) ставка податку збільшується по мірі збільшення доходу;
- б) однакова частка податку в доходах, незалежно від їх величини;
- в) ставка податку зменшується по мірі зростання доходу;
- г) правильної відповіді немає.

19. До прямих методів фіскальної політики відносяться:

- а) витрати на розширення виробництва, непродуктивні витрати держави;
- б) надання субсидій, маніпулювання ставками податків;
- в) всі відповіді вірні;
- г) правильної відповіді немає.

20. Профіцитний бюджет - це ситуація, коли:

- а) витрати перевищують доходи;
- б) доходи перевищують видатки;
- в) витрати дорівнюють доходам;
- г) правильної відповіді немає.

Задача 1. Валовий внутрішній продукт за повної зайнятості становить 150 млрд. грн. Фактичний ВВП дорівнює 120 млрд. грн. Податкові надходження становлять 10% від ВВП. Державні закупівлі товарів і послуг дорівнюють 10,5 млрд. грн., а державні трансфери - 2,5 млрд. грн.

Визначить:

- а) чи державний бюджет має надлишок чи дефіцит і його розміри;
- б) як зміниться сальдо державного бюджету за повної зайнятості.

Задача 2. Населення країни становить 50 млн. осіб. Частка дітей у віці до 16 років 20%. Коефіцієнт участі в робочій силі дорослого населення 60%. Природна норма безробіття дорівнює 5%. Середній виробіток на зайнятого в рік 25 тис. грн. Податкові надходження становлять $T=0,2Y$, а державні видатки дорівнюють 122 млрд. дол. Фактичний дефіцит бюджету дорівнює 14 млрд. дол. Рівень цін дорівнює 1.

Визначить питому вагу а) структурного і б) циклічного дефіциту у загальному обсязі фактичного дефіциту державного бюджету.

Задача 3. Економіка описана наступними даними:

$$C = 20 + 0.6 (Y - T + Z)$$

$$I = 60$$

$$T = 40$$

$$Z = 10$$

$$G = 30$$

- а) розрахувати рівноважний рівень доходу;
 - б) уряд збільшує витрати до 40 з метою стимулювання економіки:
 - що відбувається з кривою планованих витрат?
 - як зміниться рівноважний рівень доходу?
 - яка величина мультиплікатора державних витрат?
 - як зміниться сальдо держбюджету?
 - в) уряд збільшує податки з 40 до 50 (при рівні державних витрат $G = 30$):
 - що відбувається з кривою планованих витрат?
 - як зміниться рівноважний рівень доходу?
 - яка величина мультиплікатора податків?
 - як зміниться сальдо держбюджету?
 - г) уряд одночасно збільшує державні витрати з 30 до 40 і податки з 40 до 50:
 - що відбувається з кривою планованих витрат?
 - як зміниться рівноважний рівень доходу?
 - що відбувається з ефектом мультиплікатора?
 - як зміниться сальдо держбюджету?
- Всі зміни відобразити графічно.

Задача 4. Припустимо, що $G = 400$, податкова функція має вигляд $T = 0.4Y$, функція трансфертів $F = 0.25Y$, рівень цін $P = 1$. Державний борг $D = 1000$ при ставці відсотка $r = 0.12$. Реальний обсяг виробництва дорівнює 2000, потенційний - 2500.

- а) чи є сальдо держбюджету позитивним або негативним?
- б) яка величина структурного дефіциту держбюджету?
- в) яка величина циклічного дефіциту держбюджету?

Задача 5. Економіка країни перебуває на своєму потенційному рівні. Державні закупівлі збільшилися з 75 до 90 млрд. дол.

Як мають змінитися податки, щоб зберігся рівень повної зайнятості, якщо відомо, що гранична схильність до заощадження дорівнює 0,25?

Задача 6. В економіці країни номінальний ВВП дорівнює 2688 млрд.дол., а потенційний - 3000 млрд.дол. За рік темп інфляції склав 12%. Для стабілізації економіки уряд вирішує змінити державні закупівлі і податки так, щоб розрив в економіці на $2/3$ був скорочений за рахунок зміни величини державних закупівель і на $1/3$ - за рахунок зміни податків.

Визначити тип економічної політики і величину змін, якщо відомо, що гранична схильність до споживання дорівнює 0,8.

Задача 7. В економіці державні закупівлі товарів і послуг дорівнюють 950 млрд. дол., сукупний дохід - 5600 млрд. дол., податкова ставка - 15%, акордні податки - 220 млрд. дол., процентна ставка за державними облігаціями - 10%, вартість всіх наявних державних облігацій - 1300 млрд. дол., трансфертні платежі - 80 млрд. дол., з них субсидії фірмам - 35 млрд. дол. Визначте стан державного бюджету.

Задача 8. Фактичний ВВП країни становить 2000 млрд.дол. Щоб забезпечити рівень повної зайнятості, уряд скорочує державні закупівлі на 50 млрд.дол. і збільшує податки на 20 млрд.дол. Визначте величину потенційного ВВП, якщо гранична схильність до споживання дорівнює 0,75.

Задача 9. Припустимо, що економіка країни у 2016 р. характеризується такими даними: інвестиції складають 400 млрд.дол., заощадження - 400 млрд.дол., податкові надходження (доходи від податків) - 500 млрд.дол., експорт - 300 млрд.дол. імпорт - 200 млрд.дол.

- а) Чому дорівнює об'єм державних закупівель?
- б) Чому дорівнює баланс державного бюджету?
- в) Який вплив (позитивне чи негативне) на обсяг інвестицій надають державні заходи стимулювання?
- г) Інвестиції - найважливіший фактор економічного зростання. Які заходи фінансової політики могли б збільшити інвестиції і прискорити економічне зростання? Поясніть дію цих заходів.

Задача 10. Визначте зміну рівноважного випуску якщо в закритій економіці функція споживання має вигляд $C = 100 + 0,75(Y - T)$, інвестиції автономні, гранична податкова ставка дорівнює 0,2, уряд одночасно збільшує держзакупівлі і автономні податки на 100.

Задача 11. В економіці з повною зайнятістю ресурсів уряд передбачає збільшити державні витрати на 15 млрд.дол. Гранична схильність до споживання дорівнює 0,75, чисті податкові надходження автономні. На скільки необхідно збільшити чисті податкові надходження в бюджет для того, щоб уникнути надлишкового сукупного попиту (надлишкових сукупних витрат) і підтримати стабільний рівень цін?

Задача 12. Для досягнення потенційного ВВП, рівного 4200 уряд в поточному році збільшив державні закупівлі на 100 і трансферти на 40. Гранична схильність до заощадження становить 0,25.

Визначте фактичний ВВП минулого року (Y).

Задача 13. Природний рівень безробіття дорівнює 6,5%, а фактичний становить 4%. Обсяг потенційного ВВП становить 4800, коефіцієнт чутливості ВВП до динаміки циклічного безробіття дорівнює 2. Гранична схильність до споживання дорівнює 0,8.

Визначте:

- а) вид розриву (рецесійний / інфляційний);
- б) яку політику державних закупівель має проводити уряд для стабілізації економіки. Розрахуйте, як зміниться величина державних закупівель (ΔG);
- в) зміна величини автономних податків, якщо уряд вирішить використовувати податки як інструмент стабілізації (ΔT);
- г) якщо для стабілізації економіки уряд застосує комбінацію заходів зміна держзакупівель і зміна податків і знизить державні закупівлі на 20, то яким зміною автономних податків (ΔT) повинна бути доповнена цей захід, щоб економіка повернулася до стану повної зайнятості?

Задача 14. Якщо на деяку суму збільшити державні закупівлі, то рівноважний ВВП зміниться на 800. Якщо на цю ж суму збільшити трансфертні платежі, то ВВП зміниться на 500. Визначте зміна податків ΔT , яке здатне компенсувати сумарне зміна трансфертів та державних закупівель.

Задача 15. Потенційний ВВП в закритій економіці становить 3650, прибуткові податки не стягуються. Щоб подолати рецесійний розрив, уряду необхідно забезпечити збільшення ВВП на 750, що може бути досягнуто або збільшенням державних закупівель на 150, або скороченням автономних податків на 200.

Визначте:

- а) граничну схильність до споживання і граничну схильність до інвестування;
- б) величину розриву ВВП;

- в) величину рецесійного розриву;
 г) на яку величину уряд повинен одночасно збільшити і державні закупівлі, і автономні податки, щоб ліквідувати рецесійний розрив, дотримуючись принципу збалансованості бюджету.

Задача 16. У закритій економіці споживчі витрати $C = 150 + 0,8Y_d$; інвестиції $I = 200$; державні закупівлі $G = 350$; податкова ставка $t = 0,1$; автономні податки відсутні.

- а) Визначте первісне значення рівноважного випуску і сальдо державного бюджету;
 б) Якщо уряд прийме рішення збалансувати бюджет за допомогою зміни податкових ставок, то яким має бути нове значення податкової ставки?
 в) Визначте нове значення випуску після зміни податкової ставки.

Рекомендована література: основна: [1; 2; 3; 4; 20; 21; 23; 26; 27], додаткова: [3; 8; 14; 26; 56; 59].

Тема 5

Держава в системі макроекономічного регулювання. Грошово-кредитна політика. Грошовий ринок

Завдання 1. Володіння термінологічним апаратом

Монетарна політика, пропозиція грошей, комерційні банки, часткове резервування депозитів, активи банку, пасиви банку, неопераційні вклади, резерви, коефіцієнт депонування грошей, надлишкові резерви, коефіцієнт фактичного резервування депозитів, грошова база, повний грошовий мультиплікатор, фактичні резерви, центральний банк, наднормативні резерви, політика "дешевих грошей", політика "дорогих грошей", чекові депозити, поточні змінні монетарної політики, кредитор останньої надії, проміжні змінні монетарної політики, власний капітал банку, баланс банку, простий депозитний мультиплікатор, Т – рахунок, дисконтні позики, обов'язкові резерви.

Державний інститут, який відповідає за пропозицію грошей у країні.	
Депозитні інституції, які приймають вклади від фізичних та юридичних осіб, надають позики та виконують інші операції.	
Кількість грошей, наявна у національній економіці на певний момент часу	
Заходи зі зменшення або обмеження зростання пропозиції грошей у країні.	
Заходи зі збільшення пропозиції грошей у країні.	
Показник, який містить готівку на руках у населення і банківські резерви, що зберігаються у центральному банку.	
Загальний обсяг активів банку мінус загальний обсяг пасивів банку.	
Система банківництва, за якої норма резервів становить менше 100% депозитних зобов'язань комерційного банку.	
Перелік активів та вимог, які відображають фінансовий стан банку на певний момент часу.	
Частина депозитів, яку банки зберігають у центральному банку.	
Сума, на яку фактичні резерви банку перевищують обов'язкові резерви.	
Напрями використання коштів банку.	
Величина, що обернена до норми резервування.	
Відношення пропозиції грошей до грошової бази.	
Спрощений баланс, що містить лише зміни, які відбуваються у статтях	

балансу, починаючи з його певної вихідної позиції.	
Позики комерційних банків у центрального банку.	
Частина надлишкових резервів, що не надана у позику.	
Джерела коштів банку.	
Показник, який відбиває розподіл домогосподарствами грошей між готівкою та чековими депозитами.	
Відсоток депозитів, який банки зберігають у вигляді обов'язкових та понаднормативних резервів.	
Депозити, на які не можна виписувати чеки.	
Вклади у комерційних банках або інших фінансових установах, на які можна виписувати чеки і які на вимогу вкладника можна одразу вилучити.	
Змінні, на які прямо може впливати центральний банк за допомогою знарядь монетарної політики.	
Змінні, певного рівня яких потрібно досягти для реалізації цілей монетарної політики, але на які центральний банк не може прямо впливати.	
Вклади, які внесено у банк, але на які не надано позики.	
Одна з функцій центрального банку.	
Сума обов'язкових та надлишкових резервів.	
Заходи, що скорочують або обмежують зростання пропозиції грошей у національній економіці для досягнення макроекономічної стабільності.	

Завдання 2. Тестові завдання

1. Якщо реальний ВВП збільшиться у 1,2 рази, а грошова маса зросте на 8%, то рівень цін при стабільній швидкості обігу грошей:

- а) підвищиться на 10%;
- б) знизиться на 10%;
- в) залишиться незмінним;
- г) підвищиться на 11%.

2. Попит на гроші залежить:

- а) від'ємно від динаміки рівня цін;
- б) від'ємно від динаміки реального ВВП;
- в) додатно від ринкової ставки відсотка;
- г) усе перераховане невірно.

3. Пропозиція грошей збільшиться, якщо:

- а) збільшиться норма резервування;
- б) збільшиться відношення «готівка-депозити»;
- в) збільшиться грошова база;
- г) зменшиться грошовий мультиплікатор.

4. Якщо номінальна пропозиція грошей підвищиться на 5%, рівень цін зросте на 4%, то при незмінній швидкості обігу грошей, відповідно до кількісної теорії грошей, реальний дохід:

- а) збільшиться на 9%;
- б) знизиться на 9%;
- в) збільшиться на 1%;
- г) знизиться на 1%.

5. Попит на гроші задається рівнянням: $\left(\frac{M}{P}\right)^D = 0,3Y - 8r$

де r – ставка відсотка, Y – реальний ВВП.

Якщо реальний обсяг випуску збільшиться на 200000, то крива попиту на гроші зсунеться:

- а) праворуч на 60000;
- б) праворуч на 200000;
- в) ліворуч на 1600000;
- г) ліворуч на 60000

6. Різниця між грошима і «майже грошима» полягає в тому, що:

- а) гроші від «майже грошей» можна витратити безпосередньо;
- б) «майже гроші», на відміну від просто грошей, включають депозити на банківських рахунках;
- в) гроші обертаються швидше, ніж «майже гроші»;
- г) «майже гроші» - це нерозмінні паперові гроші, на відміну від грошей;
- д) «майже гроші» включають в себе всі товари, які можуть бути продані за гроші.

7. Гроші слугують:

- а) засобом обігу;
- б) засобом збереження цінності;
- в) розрахунковою одиницею;
- г) усі попередні відповіді вірні;
- д) усі попередні відповіді невірні.

8. Попит на гроші для угод змінюється наступним чином:

- а) зростає при збільшенні відсоткової ставки;
- б) зростає при зниженні процентної ставки;
- в) знижується в міру зростання номінального обсягу ВВП;
- г) знижується при зменшенні номінального обсягу ВВП;
- д) усі попередні відповіді невірні.

9. Попит на гроші з боку активів пред'являється в зв'язку з тим, що гроші є:

- а) засобом обігу;
- б) засобом збереження цінності;
- в) розрахунковою одиницею.

10. Якщо номінальний обсяг ВВП скоротиться, то:

- а) зросте попит на гроші для угод і загальний попит на гроші;
- б) скоротиться попит на гроші для угод і загальний попит на гроші;
- в) зросте попит на гроші для угод, але скоротиться загальний попит на гроші;
- г) скоротиться попит на гроші для угод, але зросте загальний попит на гроші;
- д) попит на гроші для угод і загальний попит на гроші залишаться незмінними.

11. При зниженні норми обов'язкових резервів, грошова маса в країні:

- а) скорочується;
- б) збільшується;
- в) залишається незмінною.
- г) усі відповіді невірні.

12. Прямими інструментами грошово-кредитної політики є:

- а) встановлення лімітів кредитування, пряме регулювання ставки відсотка за кредит;
- б) зміна норми обов'язкових резервів, зміна облікової ставки;
- в) пряме регулювання ставки відсотка за кредит; зміна облікової ставки.
- г) усі відповіді невірні.

13. Цілями монетарної політики є:

- а) високий рівень зайнятості;
- б) стабільний рівень цін;
- в) стабільність на фінансових ринках;
- г) усі відповіді вірні.

14. Який характер має дискреційна монетарна політика?

- а) завжди стимулюючий;
- б) завжди рестрикційний;
- в) анти циклічний;
- г) усі відповіді невірні.

15. Які школи економічної теорії наполягають на політиці, яка відповідає монетарному правилу?

- а) теорія раціональних очікувань;
- б) теорія економіки пропозиції;
- в) монетаризм;
- г) усі відповіді вірні.

16. На що спрямована дискреційна монетарна політика?

- а) на заохочення економічної активності;
- б) на обмеження економічної активності;
- в) стабілізацію господарського зростання – мінімізацію циклічних коливань;
- г) усі відповіді невірні.

17. Термін «операції на відкритому ринку означає»:

- а) діяльність комерційних банків по кредитуванню підприємств і населення;
- б) діяльність Національного банку по наданню позик комерційним банкам;
- в) вплив на рівень відсоткових ставок, зумовлений збільшенням або зменшенням загального розміру позик, що надаються комерційними банками;
- г) діяльність Національного банку щодо купівлі або продажу державних цінних паперів.

18. Термін «облікова ставка означає»:

- а) рівень зниження цін для Національного банку, коли він скуповує державні цінні папери;
- б) рівень тиску Національного банку на комерційні банки з метою зниження обсягу позик, що ними видаються;
- в) відсоткову ставку по позиках, що надаються комерційним банкам;
- г) ступінь впливу Національного банку на ріст грошової маси й обсягу ВВП.

19. Основними знаряддями прямого регулювання пропозиції грошей є:

- а) обмеження обсягів кредитів, що надаються певним галузям;
- б) пряме регулювання відсоткової ставки;
- в) операції на відкритому ринку;
- г) правильні відповіді (а) і (б).

20. До знарядь непрямого регулювання пропозиції грошей належать:

- а) обмеження обсягів кредитів, що надаються певним галузям;
- б) пряме регулювання відсоткової ставки;
- в) операції на відкритому ринку;
- г) обмеження величини кредитів для окремих банків.

Задача 1. Припустимо, що в країні А коефіцієнт, що відображає відношення готівки до депозитів (норма депонування), значно перевищує аналогічний коефіцієнт у країні В. Подумайте, чому може існувати дане відмінність?

Задача 2. Поясніть, як кожне з наступних подій впливало б на пропозицію грошей, попит на гроші і процентну ставку. Проілюструйте відповіді за допомогою графіків:

- а) хвиля оптимізму у підприємців стимулює виробничі інвестиції;
- б) ЦБ приймає рішення про зниження резервних вимог;
- в) зростають ціни на нафту;
- г) збільшується потреба домашніх господарств в готівкових грошах, які використовуються для покупок.

Задача 3. Припустимо, банки встановили більше банкоматів в кожному місті, і ЦБ не змінює пропозиції грошей. Як відповідно до теорії переваги ліквідності зміниться процентна ставка?

Задача 4. Якщо ЦБ, зіткнувшись зі зміною попиту на гроші, прагне зберегти ринкову ставку відсотка постійною, як зміниться пропозиція грошей? Що станеться з сукупним попитом і сукупним обсягом випуску продукції? Поясніть свою відповідь, використовуючи макроекономічні моделі.

Задача 5. Відомо, що в країні номінальний ВВП зріс на 80%, а рівень цін зріс удвічі. Що сталося з реальним ВВП і швидкістю обігу грошей, якщо обсяг грошової маси збільшився на 60%? Вирішіть задачу, використовуючи рівняння кількісної теорії грошей.

Задача 6. У країні на кожні 160 грошових одиниць у формі готівки грошей припадає 200 грошових одиниць у формі депозитів. При збільшенні грошової бази на 200 грошових одиниць, грошова маса зростає на 400 грошових одиниць. Загальна величина обов'язкових резервів комерційних банків країни становить 200 млн.дол. Визначте загальні величини депозитів, готівки в обігу, грошової бази, грошової маси; величини коефіцієнта депонування, норми обов'язкових резервів, банківського і грошового мультиплікаторів.

Задача 7. Пасив балансу комерційного банку містить такі статті, млрд. дол.: вклади до запитання - 1200; строкові вклади - 400; власний капітал, в тому числі акції, - 250. Норма обов'язкових резервів закладами до запитання дорівнює 15%, за строковимикладами-10%. Визначте суму, на яку банк зможе збільшити свої кредитні можливості, якщо третя частина вкладів до запитання буде переоформлена на строкові вклади?

Задача 8. У деякій економіці номінальна грошова маса - 3200 грошових одиниць, дефлятор ВВП - 2, номінальний ВВП - 4800 грошових одиниць, швидкість обігу грошей 3 обороту на рік, спекулятивний попит на гроші описується рівнянням $(M/P)d = 1000 - 40r$, де облікова ставка у відсотках.

Визначте параметри рівноваги на грошовому ринку, якщо ЦБ, проводячи стримуючу монетарну політику, скорочує номінальне пропозиція грошей на 10%. Як в цьому випадку зміниться рівноважна ставка відсотка?

Рішення проілюструйте графічно.

Задача 9. Норма обов'язкових резервів дорівнює 0,15. Надлишкові резерви відсутні. Попит на готівку складає 40% від обсягу депозитів (коефіцієнт депонування). Сума резервів дорівнює 60 млрд. гр.од.

Чому дорівнює пропозицію грошей?

Задача 10. В обігу перебуває 3,5 млн. товарів за ціною 420 грн. за одиницю. В середньому кожна гривня 3 рази використовувався для придбання товарів. За умови, що ціна товару зросла на 200 гривень, а кількість товарів і грошей в обігу залишилося незмінним, визначте, як повинна змінитися швидкість обороту грошових знаків.

Рекомендована література: основна: [1; 2; 3; 4; 20; 21; 23; 26; 27], додаткова: [3; 8; 14; 26; 56; 59].

Тема 6

Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності

Завдання 1. Володіння термінологічним апаратом

Економічні коливання, діловий цикл, закон Оукена, депресія, рецесія, надлишкова зайнятість, часткова зайнятість (безробіття), пожвавлення, національний ринок праці, коефіцієнт звільнення працівників, проциклічна змінна, сезонні коливання, природна норма безробіття, зневірені працівники, екстернальні теорії економічних коливань, інтернальні теорії економічних коливань, теорія реального ділового циклу, міжчасове заміщення у пропозиції праці, коефіцієнт працевлаштування, мінімальна заробітна плата, політико-діловий цикл, пропозиція робочої сили, попит на робочу силу, трудова спілка, бум, ациклічна змінна.

Змінна, динаміка якої упродовж циклу збігається із динамікою обсягу виробництва, доходів та зайнятості, знижується у фазі спаду і зростає у фазі піднесення.	
Витрати, що пов'язані зі зміною цін.	
Група	
Періодичні	
Кількісна залежність між змінною обсягу національного виробництва і змінною рівня безробіття.	
Впорядковане в часі підвищення або зниження у межах календарного року рівня ділової активності.	
Рівень ділової активності впродовж кількох чи кільканадцяти років.	
Неглибокий	
Глибокий і тривалий спад.	
Бурхливе	
Початок	
Готовність	
Концепція	
Теорії	
Теорії	
Теорія	
Працівники	
Відсоток	

Стаціонарний рівень безробіття.	
Відсоток зайнятих, які втрачають роботу щомісяця.	
Змінна, яка змінюється у напрямі, який не збігається з ходом ділового циклу.	
Сукупність механізмів, що забезпечують узгодження та координацію попиту і пропозиції праці.	
Найнижча	
Кількість	
Кількість	
Форма безробіття, за якої працівники вимушено працюють неповний робочий час.	
Зайняті, яких можна скоротити без жодного негативного впливу на виробничі результати.	

Завдання 2. Тестові завдання

1. Що з нижче перерахованого не вірно:

- а) природний рівень безробіття відносно стабільний у короткостроковому періоді і змінюється в довгостроковій перспективі;
- б) природний рівень безробіття містить у собі фрикційне, структурне і циклічне безробіття;
- в) реальний ВВП дорівнює потенційному, якщо рівень безробіття дорівнює природному рівню;
- г) зміни в розмірі природного рівня безробіття викликають зрушення кривої Філіпса;
- д) підвищення мінімуму заробітної плати є чинником збільшення природного рівня безробіття в довгостроковій перспективі.

2. Якщо людина загубила роботу в зв'язку зі скороченням сукупного попиту, то виникає безробіття:

- а) природне;
- б) циклічне;
- в) структурне;
- г) фрикційне.

3. Повна зайнятість забезпечується в умовах::

- а) раціонального розподілу робочої сили;
- б) використання робочої сили відповідно до професійної підготовки;
- в) відсутності безробіття;
- г) відсутності циклічного безробіття.

4. Природне безробіття включає такі види безробіття:

- а) циклічне + структурне;
- б) фрикційне + структурне;
- в) фрикційне + циклічне;
- г) циклічне + фактичне.

5. Якщо людина загубила роботу в зв'язку зі зменшенням попиту на його професію, то виникає безробіття:

- а) структурне;
- б) фрикційне;
- в) природне;
- г) циклічне.

6. Якщо виникає загальне падіння попиту в економіці, то:

- а) фактичне безробіття більше природного;
- б) циклічне безробіття більше фактичного ;
- в) фактичне безробіття менше природного;
- г) фактичне безробіття дорівнює природному.

7. Відставання фактичного ВВП від потенційного викликається безробіттям:

- а) циклічним;
- б) природним;
- в) структурним;
- г) фрикційним.

8. Якщо в країні рівень структурного безробіття складає 3%, фрикційного - 4%, циклічного – 5%, то рівень природного безробіття складає:

- а) 12%
- б) 7%
- в) 4%
- г) 3%.

9. Якщо поточний рівень безробіття – 9%, а природний рівень безробіття – 5,5%, то тоді:

- а) рівень фрикційного безробіття складає 5,5 %;
- б) рівень циклічного безробіття складає 3,5%;
- в) природний рівень безробіття і далі зростатиме;
- г) рівень структурного безробіття складає 3,5%.

10. Робоча сила країни – це:

- а) частина населення країни, яка бажає і може працювати;
- б) сукупність всього зайнятого населення і всіх офіційних зареєстрованих безробітних;
- в) кількість зайнятих в усіх галузях економіки країни;
- г) частина населення, яка знаходиться в пошуках роботи.

Задача 1. Номінальний ВВП складає 100000 у.о. Природний рівень безробіття – 7%, фактичний – 12%. Яким має бути потенційний обсяг виробництва за законом Оукена?

Задача 2. Чисельність зайнятих у країні складає 85 млн. осіб, а чисельність безробітних – 15 млн. осіб.

Рівень безробіття в країні = _____

Через деякий час з 85 млн. осіб, які мали роботу, було звільнено 2 млн. осіб, а 1 млн. офіційно зареєстрованих безробітних полишили пошуки роботи.

Чисельність зайнятих тепер = _____

Кількість безробітних = _____

Рівень безробіття = _____

Задача 3. Чисельність працездатного населення становить 80 млн. осіб,

з них: студенти денного відділення - 4 млн осіб; пенсіонери - 6 млн осіб; домогосподарки - 2,5 млн осіб; бродяги - 0,5 млн осіб; ув'язнені - 0,7 млн осіб; зайняті неповний робочий день і шукають роботу - 0,8 млн осіб.

Загальна чисельність звільнених і звільнених 10 млн осіб,

з них: 5% зневірилися і припинили пошук роботи; 0,2 млн осіб вже знайшли роботу, але ще не приступили до неї; 0,1 млн осіб чекають відновлення на роботі.

Крім того, 3 млн чоловік вперше з'явилися на ринку праці.

Визначте:

- а) загальну чисельність безробітних;
- б) чисельність що не включаються в робочу силу;
- в) чисельність зайнятих.

Задача 4. Рівень безробіття в поточному році склав 7,5%, а фактичний ВВП - 1 665 млрд. дол. Природний рівень безробіття - 5%.

Визначте величину потенційного ВВП, якщо коефіцієнт Оукена дорівнює 3.

Задача 5. Рівень безробіття в поточному році склав 6,5%. Природний рівень безробіття - 5%, а коефіцієнт Оукена - 2. Потенційний ВВП дорівнює 2 550 млрд. дол.

Визначте відставання ВВП (в%) і втрати ВВП, спричинені циклічним безробіттям (в млрд. дол.).

Задача 6. Потенційний ВВП дорівнював 100 млрд дол., фактичний ВВП - 97 млрд дол., а фактичний рівень безробіття - 7%. Коли фактичний ВВП скоротився на 6 млрд дол., Рівень безробіття зріс до 9%.

Визначте величину коефіцієнта Оукена і природний рівень безробіття.

Задача 7. Економіка країни характеризується такими показниками:

- загальна чисельність населення 400 млн осіб,
- чисельність працездатного населення - 280 млн,
- чисельність зайнятих - 176 млн,
- чисельність фрикційних безробітних - 6 млн,
- чисельність структурних безробітних - 8 млн,
- чисельність циклічних безробітних - 10 млн осіб.

Фактичний ВВП становить 2040 млрд дол., а коефіцієнт Оукена дорівнює 3.

Визначте величину потенційного ВВП, фактичний рівень безробіття, природний рівень безробіття.

Задача 8. Економіка країни характеризується такими показниками:

- загальна чисельність населення - 200 млн осіб,
- чисельність працездатного населення - 160 млн осіб,
- чисельність зайнятих - 112 млн осіб,
- природний рівень безробіття - 6,4%,
- чисельність циклічних безробітних - 5 млн осіб.

Потенційний ВВП становить 2500 млрд дол., коефіцієнт Оукена дорівнює 2,4.

Визначте величину фактичного ВВП, фактичний рівень безробіття, чисельність фрикційних і структурних безробітних.

Задача 9. Потенційний ВВП країни - 320 млрд. грн., фактичний ВВП – 300 млрд. грн.. Природний рівень безробіття – 5%. Визначте загальний і циклічний рівень безробіття в країні.

Задача 10. Номінальний ВВП становить 750 млрд. грн., природний рівень безробіття - 5%, фактичний рівень безробіття - 9%. Підрахуйте втрати в економіці від безробіття, якщо коефіцієнт Оукена = 2,5.

Рекомендована література: основна: [1; 2; 15; 16; 17; 20; 21; 22; 23],
додаткова: [3; 11; 14; 18; 21; 22; 25; 29; 33; 34; 37; 41-43; 48; 50; 52; 63-66; 70].

Тема 7

Інфляція як прояв макроекономічної нестабільності

Завдання 1. Володіння термінологічним апаратом

Інфляція, помірна інфляція, гіперінфляція, галопуюча інфляція, передбачена інфляція, непередбачена інфляція, збалансована інфляція, незбалансована інфляція, інфляція попиту, інфляція витрат, інерційна інфляція, дефляція, класична інфляція, сучасна інфляція, марксистська теорія інфляції, кількісна теорія грошей, кейнсіанська теорія інфляційного розриву, короткострокова крива Філіпса, рання крива Філіпса, уявна крива Філіпса, сучасна крива Філіпса, довгострокова крива Філіпса, нуліфікація, індексація, дезінфляція, коефіцієнт дезінфляційних втрат, антиінфляційна стратегія, лібералізація цін, монетаристська теорія інфляції.

Зниження	
Хронічна	
Зростання загального рівня цін, спричинене надлишковими сукупними видатками.	
Перехід	
Механізм,	
Зростання загального рівня цін, що походить зі зростання витрат на одиницю продукції.	
Зниження внаслідок відповідної макроекономічної політики високого темпу інфляції.	
Зростання загального рівня цін, унаслідок якого відносні ціни не змінюються.	
Інфляція, рівень якої вимірюють двозначними і тризначними числами.	
Рівень інфляції, що відповідає прогнозованому для цього періоду.	
Усталене зростання загального рівня цін, яке супроводжується зниженням купівельної спроможності грошей.	
Теорія інфляції, згідно з якою єдиною причиною зростання загального рівня цін є надмірний темп приросту грошової маси порівняно з темпами зростання ВВП.	
Теорія інфляції, згідно з якою інфляція виникає лише тоді, коли паперових грошей, які представляють в обігу золоті, випущено понад ту кількість золотих, яка потрібна для нормального здійснення товарообігу.	
Інфляція, рівень якої вимірюють однозначним числом.	
Темп інфляції, що виявився вищим за прогнозований для даного періоду.	
Епізодична інфляція, яка переходила у зниження загального рівня цін.	
Зростання загального рівня цін з року в рік приблизно однаковим темпом.	
Інфляція, яка супроводжується зміною відносних цін товарів, послуг та ресурсів.	
Дуже високі темпи зростання цін (понад 50% за місяць).	
Початкова стабільна крива, побудована на підставі емпіричних даних, яка показувала обернений зв'язок між інфляцією та безробіттям.	
Теорія інфляції, згідно з якою інфляція виникає тоді, коли сукупні видатки перевищують обсяг національного продукту.	
Відсоток річного реального ВВП, котрий потрібно принести в жертву задля зниження інфляції на 1%.	
Вилучення старих грошових знаків з обігу і заміна їх новими.	
Сукупність заходів монетарної політики, впорядкування державних фінансів, раціоналізація структури національної економіки та	

зовнішньоекономічної діяльності, що спрямовані на недопущення галопуючої інфляції у майбутньому.	
Теорія, яка стверджує, що рівень інфляції в країні залежить від кількості грошей, яка перебуває в обігу.	
Крива Філіпса з позиції теорії раціональних сподівань.	
Крива Філіпса, яка враховує очікувану інфляцію та збурення сукупної пропозиції.	
Вертикальна крива Філіпса, для якої зберігається класична дихотомія.	
Крива Філіпса, яка передбачає вибір між інфляцією і безробіттям та може переміщуватися.	

Завдання 2. Тестові завдання

1. Що з перерахованого викликає інфляцію попиту:
 - а) зростання цін на сировину;
 - б) ріст ставки відсотка;
 - в) зниження інвестицій;
 - г) зростання державних витрат.

2. Інфляція викликає в економіці такі наслідки:
 - а) підвищення інвестиційної активності;
 - б) збільшення попиту на матеріальні активи;
 - в) підвищення реальних доходів;
 - г) усі відповідні невірні.

3. Інфляція витрат виникає в умовах коли:
 - а) збільшуються сукупні доходи в економіці;
 - б) збільшуються ціни на енергоресурси;
 - в) зменшуються середні витрати на виробництво продукції;
 - г) усі відповідні невірні.

4. Темп інфляції в аналізованому році (n) визначається:
 - а) $(P_n - P_{n-1}) * 100$;
 - б) $(P_{n-1} - P_n) * 100$;
 - в) $\frac{P_n - P_{n-1}}{P_{n-1}}$.

5. Що з перерахованого не відноситься до антиінфляційних доходів держави:
 - а) підвищення центральним банком облікової ставки;
 - б) продаж державних цінних паперів;
 - в) компенсаційні виплати населенню;
 - г) девальвація національної валюти.

6. Яке визначення інфляції, на ваш погляд, є правильним:
 - а) підвищення цін в економіці;
 - б) падіння виробництва;
 - в) падіння купівельної спроможності грошей;
 - г) явище, яке можливе як при зростаючому, так і при стабільному рівні цін.

7. Крива Філіпса в короткостроковому періоді відбиває:
- а) зворотню залежність між безробіттям і інфляцією;
 - б) пряму залежність між безробіттям і заробітною платою;
 - в) пряму залежність між безробіттям і інфляцією;
 - г) зворотню залежність між безробіттям і заробітною платою.

8. Крива Філіпса в довгостроковому періоді відбиває:
- а) зворотню залежність між безробіттям і інфляцією;
 - б) пряму залежність між безробіттям і заробітною платою;
 - в) зворотню залежність між безробіттям і заробітною платою;
 - г) незалежність безробіття від інфляції.

9. Інфляція супроводжується:
- а) підвищенням цін на окремі товари окремих галузей;
 - б) процесом зниження загального рівня цін;
 - в) процесом стабілізації загального рівня цін;
 - г) процесом підвищення загального рівня цін.

10. При інфляційних очікуваннях споживачі:
- а) починають активно вкладати гроші в цінні папери;
 - б) збільшують заощадження і скорочують поточне споживання;
 - в) скорочують заощадження і збільшують поточне споживання;
 - г) не міняють своєї поведінки на споживчому ринку.

11. Помірна інфляція:
- а) знижує реальні доходи широких верств населення;
 - б) спотворює структуру попиту;
 - в) призводить до розбалансування економічної рівноваги;
 - г) стимулює платоспроможний попит населення.

12. Інфляція попиту виникає у тому випадку, коли:
- а) сукупна пропозиція перевищуватиме сукупний попит;
 - б) кількість грошей в обігу перевищуватиме вартість вироблених товарів та послуг;
 - в) збільшуються витрати виробництва і зменшується сукупна пропозиція;
 - г) зменшуються обсяги виробництва товарів та послуг.

13. Поняття "інфляційна спіраль" означає, що:
- а) доходи підштовхують ціни, а ціни, в свою чергу підштовхують доходи ;
 - б) в країні зберігається стійка тенденція до підвищення цін;
 - в) ціни зростають в результаті зростання потреб споживачів;
 - г) ціни зростають в результаті подорожчання енергоносіїв.

14. Якщо інфляція витрат супроводжується падінням обсягу виробництва, то це явище називається:

- а) девальвація;
- б) неочікувана інфляція;
- в) стагфляція;
- г) гіперінфляція.

15. Які наслідки викликає інфляція в економіці:
- а) зниження реальних доходів на душу населення;
 - б) підвищення інвестиційної активності;

- в) збільшення попиту на фінансові активи;
- г) підвищення курсу національної валюти.

16. Інфляція попиту виникає при досягненні економікою країни рівня:

- а) номінального ВВП;
- б) реального ВВП;
- в) потенційного ВВП;
- г) фактичного ВВП.

17. В результаті інфляції виграють:

- а) споживачі, які мають фіксовані доходи;
- б) виробники, які використовують ресурси;
- в) економічні суб'єкти, які отримали кредити;
- г) банки, які надали кредити.

18. Прогнозована інфляція:

- а) дозволяє скорегувати номінальні доходи населення;
- б) виявляється у суспільних витратах;
- в) перерозподіляє багатство від кредиторів до позичальників;
- г) призводить до збільшення трансфертних виплат.

19. Гіперінфляція починається тоді, коли:

- а) населення і підприємства витрачають надто багато грошей;
- б) підприємства призначають високі ціни на свої товари та послуги;
- в) уряд змушений друкувати гроші для фінансування своїх видатків;
- г) дефіцит державного бюджету зменшується.

20. Переростання поточної інфляції у гіперінфляцію пов'язано з тим, що:

- а) знижується обсяг виробництва;
- б) зростає обсяг виробництва;
- в) відбувається фізичний знос паперових грошей і Національний банк змушений збільшувати обсяг грошової маси;
- г) держава своєчасно не приймає заходів з боку грошово-кредитної системи.

Задача 1. Рівняння кривої Філіпса подано як $\pi = \pi_1 - b(U - U^*) + \varepsilon$

$$\pi_1 = 6\%$$

$$U^* = 4\%$$

$$b = 0,25$$

$$\varepsilon = 0,001$$

Політика уряду призвела до збільшення рівня безробіття до 12%. Яким виявився рівень інфляції?

Задача 2. Передбачається, що темп приросту грошової маси в економіці складатиме 6%, швидкість обігу грошей збільшиться на 1%. Передбачається, що темп приросту номінального обсягу виробництва складе 3%. Яким буде темп інфляції?

Задача 3. У 2015 році реальний ВВП (Y) дорівнював 3000 млрд.дол., грошова маса (M) 600 млрд.дол. Швидкість обігу грошей (V) склала 5 оборотів на рік. У 2016 році реальний ВВП (Y) виріс на 100 млрд.дол., а грошова маса (M) на 200 млрд.дол.

Яким був темп інфляції, якщо швидкість обігу грошей не змінилася?

Задача 4. Використовуючи формулу Фішера, проведіть розрахунки і дайте відповіді на наступні запитання:

- 1) скільки грошей необхідно для обігу, якщо в країні вироблено товарів у кількості 100 тис. одиниць, ціна одиниці товару складає 8 грн., а одна гривня обертається 5 разів на рік.
- 2) Як зміняться ціни, якщо в країні при тих же умовах буде випущено грошей на суму 240 тис. грн.
- 3) Що трапиться з цінами, якщо при грошовій масі в 160 тис. грн.. обсяг виробництва скоротиться на 25%
- 4) Що трапиться з цінами, якщо число обертів гривні збільшиться до 6 (при умовах, які наведені в пункті 1).

Задача 5. Кількість грошей у країні збільшилась на 24%, обсяг виробленої продукції – на 4%, число обертів грошової одиниці не змінилось. Використовуючи рівняння обміну, визначить динаміку цін.

Задача 6. Яке з нижченаведених подій призведе до інфляції попиту і яке до інфляції витрат:

- 1) уряд одночасно виплачує накопичені борги по зарплатах, пенсіях і соціальних виплатах;
- 2) на світових ринках різко зростають ціни на нафту;
- 3) вимоги профспілок про збільшення заробітної плати в 1,5 рази урядом виконані;
- 4) в результаті зупинки АЕС ціни на електроенергію зросли в 2 рази;
- 5) уряд країни приймає рішення про покриття дефіциту держбюджету шляхом емісії грошей;
- 6) уряд зобов'язує підприємців збільшити кількість робочих місць.

Рекомендована література: основна: [1; 2; 15; 16; 17; 20; 21; 22; 23],

додаткова: [1; 3; 5; 14; 29; 32; 51; 53; 73; 74].

Тема 8

Макроекономічна рівновага на товарному і грошовому ринках. Модель IS-LM.

Аналітичні та розрахункові завдання.

1. В економіці встановилося спільне рівновагу на товарному і грошовому ринках. Використовуючи «кейнсіанський хрест», модель рівноваги грошового ринку та модель IS-LM, проаналізуйте наслідки настання наступних подій:

- а) збільшилася гранична схильність до заощадження;
- б) зростає гранична схильність до споживання;
- в) приватні заощадження зростають за рахунок скорочення автономного споживання;
- г) досягнення науково - технічного прогресу призводять до збільшення очікуваної граничної віддачі від капіталу (до зростання очікуваного МРК);
- д) швидкість обігу грошей знижується;
- е) спекулятивний попит на гроші зростає;
- ж) знижується гранична податкова ставка;
- з) зростає чутливість попиту на гроші до зміни ставки відсотка;
- і) номінальне пропозицію грошей залишається незмінним, а рівень цін знижується;
- к) інвестиції стають менш чутливими до зміни процентної ставки.

Покажіть, на якому ринку відіб'ється кожен із перелічених подій, графік якої функції і як при цьому зміниться (станеться паралельний зсув вправо / вліво або поворот), як зміниться положення кривих IS і LM (відбудеться паралельний зсув вправо / вліво або поворот), як зміниться обсяг рівноважного випуску і значення рівноважної процентної ставки?

2. Використовуючи модель IS-LM, покажіть короткострокові наслідки економічної політики, якщо:

- а) зростає величина державних закупівель, що фінансуються за рахунок продажу населенню державних короткострокових облігацій;
- б) зростає величина державних закупівель, що фінансуються за рахунок грошової емісії;
- в) зростає сумарний обсяг трансфертних платежів з державного бюджету;
- г) збільшуються автономні податки;
- д) зростає обсяг державних закупівель, що фінансуються за рахунок приросту автономних податків на рівну величину;
- е) Центральний банк на відкритому ринку купує державні цінні папери;
- ж) Центральний банк збільшує норму обов'язкового резервування.

3. В кінці 1980-х рр. інфляція в США, обумовлена першим в світовій економіці нафтовим шоком, залишалася на найвищому за весь післявоєнний період рівні. Долаючи інфляцію, Федеральна резервна система (ФРС) США проводила жорстку кредитно – грошову політику. Це сприяло зростанню процентних ставок, безробіття, зниження інвестиційних витрат в економіці США почалася рецесія. Однак одночасно адміністрація Р. Рейгана знизилася індивідуальні податки і збільшила інвестиційні субсидії корпоративному сектору. З 1982 р. рівень безробіття почав знижуватися.

Підсумком другої хвилі бюджетної експансії, розпочатої в 1984 р., з'явився економічний підйом, що тривав протягом 80-х рр.

Використовуючи модель IS-LM, проаналізуйте змішану економічну політику, що проводиться в США в даний період, і її наслідки.

4. У закритій економіці функції споживчих витрат і інвестицій описуються рівняннями:

$$C = 400 + 0,8 (Y - T);$$

$$I = 300 - 15i,$$

де g - реальна ставка відсотка, яка вимірюється в%.

Державний бюджет збалансований: $T = G = 200$,

рівень цін $= 2$, $M_s = 1100$, функція реального попиту на гроші має вигляд

$$L(Y, i) = 0,5Y - 125i,$$

- а) виведіть рівняння кривої IS і кривої LM щодо Y , i ;
- б) визначте нахили кривих в системі координат $\{Y, i\}$;
- в) визначте значення процентної ставки, при якій досягається рівновагу на товарному ринку, якщо $Y = 2500$;
- г) визначте значення процентної ставки, при якій досягається рівновагу на грошовому ринку, якщо $Y = 2500$;
- д) виконаєте завдання 2 за умови, що фактичні значення випуску і процентної ставки дорівнюють відповідно: $Y = 3000$, $i = 6\%$;
- е) знайдіть значення випуску та ставки відсотка, одночасно врівноважують товарний і грошовий ринки, а також обсяг планованих інвестицій і споживання в точці рівноваги;
- ж) запишіть нове рівняння кривої LM за умови, що рівень цін піднявся з 2 до 2,5. Розрахуйте нові рівноважні значення випуску і процентної ставки.

5. Припустимо, первинний стан економіки описується вихідними умовами задачі 4.

- а) Визначте нові рівноважні значення випуску, процентної ставки, інвестицій та споживання за умови, що відбулося зростання державних закупівель, що фінансуються борговими способом, на 78;
- б) як можна було б домогтися такого ж зміни випуску, що і в пункті (а), за рахунок кредитно-грошової політики? Обчисліть нові рівноважні значення процентної ставки, інвестицій та споживання;

в) порівняйте обсяги держзакупівель, рівноважні рівні інвестицій і споживання в пунктах (а) і (б). Поясніть на основі цих порівнянь, чому одні економісти вважають за краще бюджетно-податкову політику, а інші є прихильниками кредитно-грошової політики.

6. У закритій економіці інвестиційні витрати збільшуються на 10 при кожному зниженні процентної ставки на один процентний пункт. Споживчі витрати залежать тільки від наявного особистого доходу. Рівняння кривої IS: $Y = 1250 - 40i$, рівняння кривої LM: $Y = 650 + 20i$. Уряд збільшує державні закупівлі товарів і послуг на 15.

Визначте величину ефекту витіснення, супроводжуючого зростання державних закупівель.

7. Закрита економіка характеризується такими даними: гранична схильність до споживання = 0,8; автономне споживання = 664; державні закупівлі = 800; автономні податки = 600; гранична податкова ставка = 0,15; рівень цін стабільний і дорівнює 1; номінальне пропозицію грошей $M_s = 900$.

Функції інвестиційних витрат і реального попиту на гроші відповідно мають вигляд:

$$I = 1000 - 64i \text{ і } L(Y, i) = 400 + 0,25Y - 125i,$$

де i - реальна процентна ставка, яка вимірюється в %.

а) Виведіть рівняння кривих IS і LM;

б) знайдіть величину рівноважного випуску і рівноважної ставки відсотка;

в) визначте сальдо державного бюджету в точці рівноваги;

г) нехай уряд збільшує державні закупівлі на 448.

Визначте:

- нове рівняння кривої IS;

- нові рівноважні значення випуску та процентної ставки;

- величину ефекту витіснення;

- на яку величину ЦБ повинен збільшити номінальну пропозицію грошей, щоб нейтралізувати ефект витіснення;

д) розрахуйте значення мультиплікатора держзакупівель в «Кейнсіанському хресті» і, скориставшись результатами розрахунків в (і), значення мультиплікатора держзакупівель в моделі IS-LM, порівняйте отримані результати.

Поясніть, чому не збігаються результати розрахунків.

8. Припустимо, первинний стан економіки описується вихідними умовами задачі 7.

а) Визначте нові рівноважні значення випуску та процентної ставки за умови, що чутливість інвестицій до динаміки процентної ставки виросла в 1,5 рази;

б) визначте, як повинна змінитися чутливість реального попиту на гроші до динаміки ставки відсотка, щоб рівноважний випуск прийняв первісне значення.

в) дайте графічну інтерпретацію даного завдання.

9. Припустимо, що спочатку економіка знаходиться в стані короткострокової рівноваги, що збігається з довгостроковим.

Використовуючи лінійну версію моделі IS-LM, дайте змістовне пояснення і приведіть графічну інтерпретацію короткострокових і довгострокових наслідків стримує бюджетно-податкової та кредитно - грошової політики.

10. У закритій економіці споживчі витрати описуються рівнянням $C = 500 + 0,8(Y - T)$, інвестиційні витрати задані рівнянням $I = 2400 - 150i$, де i - реальна ставка відсотка, яка вимірюється %.

Державний бюджет збалансований: $T = G = 800$, рівень цін стабільний і дорівнює 1; $M_s = 1000$, функція реального попиту на гроші має вид $L(Y, i) = 0,5Y - 125i$, де i - реальна ставка відсотка, яка вимірюється в%.

- а) Виведіть рівняння сукупного попиту (Виду $Q = Y + G + T + MP$);
- б) розрахуйте значення мультиплікаторів сукупного попиту.
- в) яка політика (бюджетно-податкова або кредитно-грошова) буде найбільш ефективною;
- г) визначте зрушення кривої AD, якщо:
- держзакупівлі зростають на 200;
 - податки знижуються на 200;
 - пропозиція грошей збільшується на 200.

Рекомендована література: основна: [1; 2; 15; 16; 17; 20; 21; 22; 23],
додаткова: [3; 11; 14; 20; 21; 27; 28; 35; 38; 51; 58; 61; 67].

Термінологічний англomовний словник:

Automatic stabilizers (Автоматичні стабілізатори) - Adjustments to fiscal policy that occur automatically during business cycles and smooth the path of economic growth. For example, in a recession the government will pump money into the economy by paying more in unemployment benefit without a change in policy.

Depreciation (Амортизація) is an accounting method of allocating the cost of a tangible asset over its useful life.

Unemployment (Безробіття) - inability of workers who are ready, able and willing to work to find employment

Gross domestic product, GDP (Валовий внутрішній продукт (ВВП)) - Total amount of goods and services produced by a country annually

Gross national income, GNI (Валовий національний дохід (ВНД)) - the total income of residents of a country, measured at factor cost after deducting capital consumption

GDP per person (per capita) (ВВП на душу населення) - a measure of the total output of a country that takes gross domestic product (GDP) and divides it by the number of people in the country.

Gross private domestic investment (Валові приватні внутрішні інвестиції) it is generally broken down into fixed investment and changes in business inventories.

Exchange rate – ER (Валютний курс) - The price at which one currency is traded with another. It is the price of the unit of one currency in terms on another.

Long waves (Великі цикли (довгі хвилі Кондратьєва)) It is stated that the period of a wave ranges from forty to sixty years, the cycles consist of alternating intervals between high sectoral growth and intervals of relatively slow growth

Marginal propensity to save, MPS (Гранична схильність до заощадження) is the proportion of a pay raise that a consumer spends on saving rather than on goods and services.

Marginal propensity to import – MPM (Гранична схильність до імпорту) - is the fractional change in import expenditure that occurs with a change in disposable income (income after taxes and transfers).

Marginal propensity to invest (Гранична схильність до інвестування) The ratio of change in investment to change in income. The marginal propensity to invest shows how much one additional unit of income will be used for investment purposes.

Marginal propensity to consumption, MPC (Гранична схильність до споживання) is the proportion of an aggregate raise in pay that a consumer spends on the consumption of goods and services, as opposed to saving it.

Monetary base (Грошова база) is the total amount of a currency that is either circulated in the hands of the public or in the commercial bank deposits held in the central bank's reserves.

Money multiplier (Грошовий мультиплікатор) an estimate of the maximum amount of commercial bank money that can be created, given a certain amount of central bank money.

Monetary policy (Грошово-кредитна політика) consists of the actions of a central bank, currency board or other regulatory committee that determine the size and rate of growth of the money supply, which in turn affects interest rates. Monetary policy is maintained through actions such as modifying the interest rate, buying or selling government bonds, and changing the amount of money banks are required to keep in the vault (bank reserves).

Depression (Депресія) a severe and prolonged downturn in economic activity. In economics, a depression is commonly defined as an extreme recession that lasts two or more years. A depression is characterized by economic factors such as substantial increases in unemployment, a drop in available credit, diminishing output, bankruptcies and sovereign debt defaults, reduced trade and commerce, and sustained volatility in currency values.

Public debt (Державний борг) - a central government's debt is issued by the national government in a foreign currency in order to finance the issuing country's growth and development.

Government purchases (Державні закупівлі) are expenditures and gross investment by federal, state and local governments.

Budget deficit (Дефіцит бюджету) – a status of financial health in which expenditures exceed revenue.

GDP deflator (Дефлятор ВВП) shows how much a change in the base year's GDP relies upon changes in the price level.

Discretionary fiscal policy (Дискреційна фінансова політика) is a change in government spending or taxes. Its purpose is to expand or shrink the economy as needed.

Gross domestic product is a monetary measure of the market value of all final goods and services produced in a period (quarterly or yearly) of time.

Supply-side economics (Економіка пропозиції) theory that argues economic growth can be most effectively created by lowering taxes and decreasing regulation

Economic growth (Економічне зростання) is a measure of the rate of change that a nation's gross domestic product (GDP) experiences from one year to another

Business cycle (Економічний цикл) is the downward and upward movement of gross domestic product (GDP) around its long-term growth trend

Employment (Зайнятість) is a relationship between two parties, usually based on a contract where work is paid for, where one party, which may be a corporation, for profit, not-for-profit organization, co-operative or other entity is the employer and the other is the employee

Okun's law (Закон Оукена) the relationship between unemployment and GNP or GDP varies by country. When unemployment rises by 1%, then GNP is expected to fall by 3% and GDP is expected to fall by 2%.

Say's Law (Закон Сея) is an economic rule that says that production is the source of demand. According to Say's Law, when an individual produces a product or service, he or she gets paid for that work, and is then able to use that pay to demand other goods and services.

Misery index (Індекс злиденності) The index helps determine how the average citizen is doing economically and it is calculated by adding the seasonally adjusted unemployment rate to the annual inflation rate. It is assumed that both a higher rate of unemployment and a worsening of inflation create economic and social costs for a country

Consumer price index (CPI) (Індекс споживчих цін) a statistical estimate constructed using the prices of a sample of representative items whose prices are collected periodically

Laspeyres price index (Індекс цін Ласпейреса) is computed by taking the ratio of the total cost of purchasing a specified group of commodities at current prices to the cost of that same group at base-period prices and multiplying by 100

Paasche price index (Індекс цін Пааше) is an index formula used in price statistics for measuring the price development of the basket of goods and services that is consumed in the current period.

Inflationary gap (Інфляційний розрив) is the amount by which the actual gross domestic product exceeds potential full-employment GDP. It is one type of output gap, the other being a recessionary gap.

Inflation (Інфляція) is an increase in the price of a standardized good/service or a basket of goods/services over a specific period of time (usually one year)

Demand-pull inflation (Інфляція попиту) results from strong consumer demand. Many individuals purchasing the same good will cause the price to increase, and when such an event happens to a whole economy for all types of goods, it is called demand-pull inflation.

Cost-push inflation (Інфляція пропозиції) is a phenomenon in which the general price levels rise (inflation) due to increases in the cost of wages and raw materials

Keynesian range (Кейнсіанський відрізок) The Keynesian AS curve assumes that prices and wages are fixed until full employment is reached. Over the 'Keynesian range' there is spare capacity in the economy, the price level is stable, and real output can expand as a result of increases in AD without any inflationary pressure. Beyond full employment, any changes in AD will bring about higher price levels.

Keynesian cross («Кейнсіанський хрест») which stands for "investment-savings, liquidity-money," is a Keynesian macroeconomic model that shows how the market for economic goods (IS) interacts with the loanable funds market (LM), or money market, and it is represented as a graph in which the IS and LM curve intersect to show the short-run equilibrium between interest rates and output.

Kitchin cycles (Короткі (малі) цикли (цикли Кітчана) is a short business cycle of about 40 months, is believed to be accounted for by time lags in information movements affecting the decision making of commercial firms

Laffer curve (Крива Лаффера) a theoretical relationship between rates of taxation and the resulting levels of government revenue. It illustrates the concept of taxable income elasticity- i.e., taxable income changes in response to changes in the rate of taxation.

Phillips curve (Крива Філіпса) describing a historical inverse relationship between rates of unemployment and corresponding rates of rises in wages that result within an economy. Stated simply, decreased unemployment, (i.e., increased levels of employment) in an economy will correlate with higher rates of wage rises. Phillips did not himself state there was any relationship between unemployment and inflation,

Liquidity trap (Ліквідна пастка) is a situation, described in Keynesian economics, in which injections of cash into the private banking system by a central bank fail to decrease interest rates and hence make monetary policy ineffective.

Liquidity (Ліквідність) describes the degree to which an asset or security can be quickly bought or sold in the market without affecting the asset's price

Equilibrium (макро) (Макроекономічна рівновага) $AD=AS$ is a condition in the economy in which the quantity of aggregate demand equals the quantity of aggregate supply

IS-LM model (Модель IS-LM) is a macroeconomic tool that shows the relationship between interest rates (ordinate) and assets market (also known as real output in goods and services market plus money market, as abscissa). The intersection of the "investment-savings" (IS) and "liquidity preference-money supply" (LM) curves models "general equilibrium" where supposed simultaneous equilibrium occurs in both interest and assets markets

Model of circular flows (Модель кругових потоків) The circular flow of income or circular flow is a model of the economy in which the major exchanges are represented as flows of money, goods and services, etc. between economic agents. The flows of money and goods exchanged in a closed circuit correspond in value, but run in the opposite direction

Monetarism (Монетаризм) is a school of thought in monetary economics that emphasizes the role of governments in controlling the amount of money in circulation.

Multiplier (Мультиплікатор) is a factor of proportionality that measures how much an endogenous variable changes in response to a change in some exogenous variable.

Indirect business taxes (Непрямі податки) a tax that is shifted from one taxpayer to another, by way of an increase in the price of the good.

Nominal and real GDP (Номінальний і реальний ВВП) Nominal values of GDP (or other income measures) from different time periods can differ due to changes in quantities of goods and services and/or changes in general price levels. As a result, taking price levels (or inflation) into account is necessary when determining if we are really better or worse off when making comparisons between different time periods. Values for real GDP are adjusted for differences in prices levels, while figures for nominal GDP are not.

Discount rate (Облікова ставка) is the interest rate charged to commercial banks and other depository institutions for loans received from the Federal Reserve's discount window.

Required reserves (Обов'язкові резерви) is a central bank regulation employed by most, but not all, of the world's central banks, that sets the minimum amount of reserves that must be held by a commercial bank

Open market operation (Операції на відкритому ринку) - refer to the buying and selling of government securities in the open market in order to expand or contract the amount of money in the banking system.

Disposable income (Особистий дохід після сплати податків) income remaining after deduction of taxes and social security charges, available to be spend or saved as one wishes.

Anticipated inflation (Очікувана інфляція) - the future inflation in a country that is generally expected by business people, trade union officials and consumers.

Paradox of thrift (Парадокс ощадливості) the proposition that there is an inconsistency between the apparently virtuous nature of household saving and the potentially undesirable consequences of such saving.

Liquidity preference (Перевага ліквідності) A theory stating that, all other things being equal, investors prefer liquid investments to illiquid ones. This is because investors prefer cash and, barring that, prefer investments to be as close to cash as possible.

Expansion (Підйом) – a period of growth during which an economy moves from its trough to its peak.

Balance of payments – BP (Платіжний баланс) The difference between the value of transactions in which money leaves a country and the value of transactions in which money enters it. A statistical compilation formulated by a sovereign nation of all economic transactions between residents of that nation and residents of all other nations during a stipulated period of time, usually a calendar year.

Natural rate of unemployment, NRU Non-accelerating-inflation rate of unemployment, NAIRU (Природний рівень безробіття) is the minimum unemployment rate resulting from real, or voluntary, economic forces; is the specific level of unemployment that is evident in an economy that does not cause inflation to rise up

Repressed, hidden inflation (Прихована інфляція) occurs when products remain at the same price, yet are offered in lower numbers or lower quality.

Money supply (Пропозиція грошей) is the entire stock of currency and other liquid instruments circulating in a country's economy as of a particular time.

Unemployment rate (Рівень безробіття) is the share of the labor force that is jobless, expressed as a percentage

Seasonal unemployment (Сезонне безробіття) occurs when there is a limited need for a type of work to be performed during a particular period of the year, based on factors like deadlines or climate.

Average propensity to save, APS (Середня схильність до заощадження) is an economic term that refers to the proportion of income that is saved rather than spent on goods and services

Average propensity to consume, APC (Середня схильність до споживання) refers to the percentage of income that is spent on goods and services rather than on savings

System national accounts (SNA) (Система національних рахунків (СНР) is the internationally agreed standard set of recommendations on how to compile measures of economic activity. The SNA describes a coherent, consistent and integrated set of macroeconomic accounts in the context of a set of internationally agreed concepts, definitions

Recession, trough (Спад) a significant decline in activity across the economy, lasting longer than a few months. It is visible in industrial production, employment, real income and wholesale-retail trade. The technical indicator of a recession is two consecutive quarters of negative economic growth as measured by a country's gross domestic product (GDP), although the National Bureau of Economic Research (NBER) does not necessarily need to see this occur to call a recession.

Stagflation (Старфляція) a portmanteau of stagnation and inflation, is a situation in which the inflation rate is high, the economic growth rate slows, and unemployment remains steadily high. It raises a dilemma for economic policy, since actions designed to lower inflation may exacerbate unemployment, and vice versa.

Expansionary fiscal policy (Стимулююча фіскальна політика) is a macroeconomic policy that seeks to expand the money supply to encourage economic growth or combat inflationary price increases

Contractionary fiscal policy (Стримуюча фінансова політика) is a form of fiscal policy that involves increasing taxes, decreasing government expenditures or both in order to fight inflationary pressures.

Structural unemployment (Структурне безробіття) is a longer-lasting form of unemployment caused by fundamental shifts in an economy and exacerbated by extraneous factors such as technology, competition and government policy

Structural budget (Структурний бюджет) - The structural budget deficit is an estimate of how large the fiscal deficit would be if the economy was operating at a normal, sustainable level of employment.

Aggregate supply, AS (Сукупна пропозиція) is the total supply of goods and services that firms in a national economy plan on selling during a specific time period.

Aggregate demand, AD (Сукупний попит) is an economic measurement of the sum of all final goods and services produced in an economy, expressed as the total amount of money exchanged for those goods and services.

Haavelmo theorem (Теорема Хаавельмо) refers to the income effects (concerning the primary impulse) of budget-balance-neutral fiscal policy and means that from an increase of the public expenditures G , which is financed fully over additional taxes T an increase of the equilibrium income / Gleichgewichtsinlandprodukts Y proceeds, which is at least so large, as the increase of the public expenditures and/or too its financing necessary tax increase

Theory of adaptive expectations (Теорія адаптивних очікувань) Adaptive expectations states that if inflation increased in the past year, people will expect a higher rate of inflation in the next year.

Theory of rational expectations (Теорія раціональних очікувань (ТРО) The theory suggests that the current expectations in the economy are equivalent to what the future state of the economy will be.

Transaction motive (Трансакційний мотив) - The desire of an economic actor to maintain sufficient funds in a bank account in order to write checks on that account for daily needs and wants. A person with higher income has a greater transactions motive than a person with lower income; that is, that person wants to have more money in order to spend more. In Keynesian economics the transactions motive is one of three reasons persons demand liquidity.

Transfer payment (Трансферти) is a redistribution of income and wealth (payment) made without goods or services being received in return.

Phases of the business cycle (Фази циклу) The business cycle starts from a trough (lower point) and passes through a recovery phase followed by a period of expansion (upper turning point) and prosperity. After the peak point is reached there is a declining phase of recession followed by a depression. Again the business cycle continues similarly with ups and downs.

Pegged/fixed exchange rate (Фіксований валютний курс) is a country's exchange rate regime under which the government or central bank ties the official exchange rate to another country's currency or to the price of gold.

Fiscal policy (Фінансова політика) is the means by which a government adjusts its spending levels and tax rates to monitor and influence a nation's economy

Frictional unemployment (Фрикційне безробіття) - is unemployment that results from temporary transitions made by workers and employers who lack sufficient information

Saving function (Функція заощадження) Saving is that part of income which is not spent on current consumption having function (or propensity to save) relates the level of saving to the level of income. It is the desire or tendency of the households to save at a given level of income. Thus, saving (S) is a function (f) of income (Y).

Cobb-Douglas function (Функція Кобба-Дугласа) is a particular functional form of the production function, widely used to represent the technological relationship between the amounts of two or more inputs and the amount of output that can be produced by those inputs

Consumption function (Функція споживання) describes a relationship between consumption and disposable income

Cyclical unemployment (Циклічне безробіття) arises due to changes in the business cycle; it occurs when the gross domestic product (GDP) falls and the economy enters a phase of contraction

Net domestic product, NDP (Чистий внутрішній продукт) - an annual measure of the economic output of a nation that is adjusted to account for depreciation, calculated by subtracting depreciation from the gross domestic product (GDP).

Net export of goods and services (Чистий експорт товарів і послуг) - refer to the value of a country's total exports minus the value of its total imports.

Net foreign factor income (NFFI) (Чисті факторні доходи іноземців) - is the difference between a nation's gross national product (GNP) and gross domestic product (GDP). Net foreign factor income (NFFI) is the difference between the aggregate amount that a country's citizens and companies earn abroad, and the aggregate amount that foreign citizens and overseas companies earn in that country.

Supply shock (Шоки пропозиції) - a supply shock is an unexpected event that changes the supply of a product or a commodity, resulting in a sudden change in its price.

Список рекомендованої літератури :

Основна

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн./ С.М. Панчишин, П.І. Островерх, І.В.Грабинська та ін.; за ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха. – 3-тє вид., виправл. та доп. – Л.: Апріорі, 2017. – Кн.1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка - 567с.
2. Богачев В. Экономическая теория рыночных отношений. Макро и микроэкономика - К.:Арістей, 2003.- 448с.
3. Ватаманюк З. Вступ до економічної теорії. - Л.:Новий Світ.-2006.-408с.
4. Гальчинський А. Економічна теорія. Підручник.-К.:Вища школа, 2007.-503с.
5. Генеза ринкової економіки. Навчальний словник-довідник /Башнянин Г.Л.:МагноліяПлюс, 2007.-688с.
6. Економічна теорія. Підр. /Предборський В.-К.:Кондор, 2007.-492с.
7. Економічна теорія. Підр. /Тарасевич В.-К.:ЦУЛ, 2006.-784с.
8. Економічна теорія. Політекономія. Підр. (6-е вид.) /Базилевич В.-К.:Знання-Прес, 2007.-719с.
9. Економічна теорія. Пос. /Воробйов Є.-Х.:Корвін, 2003.-704с.
10. Економічна теорія: Політекономія: Практикум: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / За ред. В.Д. Базилевича. - К., 2010. - 496 с.
11. Єфремов В. Видатні мислителі в історії світової економічної думки.-К.:Слово, ВД, 2007.-352с.
12. Злупко С. Історія економічної теорії. Підр. (2-е вид.).-К.:Знання,вид., 2005.-719с.
13. Історія економічних вчень. Сучас. екон. думка. Навч. пос. /Мочерний С. -Л.:Новий Світ-, 2006.-488с.
14. Історія економічних учень. Підр. У 2-х чч. (3-е вид.) /Базилевич В. -К.:Знання,вид., 2006.-300с.
15. Крючкова Н.М. Прогнозування фіскальної ефективності в умовах невизначеності економічного розвитку /Н.М. Крючкова, В.І. Корчева// Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2016. – том 21, вип. 7-2 (49). – С. 13-18.
16. Крючкова Н.М. Теоретико-прикладні аспекти макроекономічної динаміки розвитку України в умовах сучасних трансформацій / Н.М. Крючкова // Вісник Одеського національного університету. Економіка, 2017. - Том 22. Випуск 7 (60). – С.8-13.
17. Макконнелл К. Макроекономіка / К. Макконнелл, С. Брю. – Львів: Просвіта, 1997. – 672 с.
18. Малий І.Й. Інституційні трансформації соціально-економічної системи України: монографія / А.А. Гриценко, І.Й. Малий та ін. – К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2015.
19. Малий І.Й. Макрорегулювання фінансового сектору : монографія / І.Й. Малий, Т.О. Корольок. – К. : КНЕУ, 2015. – 304 с.
20. Манків Г.Н. Макроекономіка: Підручник / Грегори Н. Манків. – К.: Основи, 2000. – 588 с.
21. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / Наук. ред А.Ф. Мельник. – К.: Знання, 2008. – 699с.
22. Макроекономіка: підручник / В.Д. Базилевич [та ін.]; ред. В. Д. Базилевич. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 743 с.
23. Макроекономічний аналіз національної економіки: навч.посібник. – І.Ф. Радіонова, В.І. Усик. - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. – 304 с.
24. Мочерний С. Економічна теорія. Навч. пос. (3-є вид.).- К.:Академія, 2005.-640с.
25. Проскурін П. Історія економіки та економічних учень. Навч. пос.-К.:КНЕУ, 2005.-372с.
26. Сакс Д. Макроэкономика. Глобальный подход / Д. Сакс, Б. Ларрен. – М.: Дело,

1996. – 847 с.

27. Семьюелсон П. Макроекономіка / П. Семьюелсон, В. Нордгауз. – К.: Основи, 1995. – 574 с.

28. Чухно А. Сучасні економічні теорії. Підручник. - К.:Знання, 2007.- 878с.

Додаткова

1. Абрамцова Т. Система оподаткування в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dtkk.com.ua/show/3cid0950.html>

2. Акулов В. Финансовый менеджмент: учебное пособие. / В. Акулов, 3-е изд. – М.: Флинта, 2007. 264 с.

3. Акулов В. Макроэкономика: учебное пособие / В. Акулов, 2-е изд. – М.: Флинта, 2008. - 392 с.

4. Багиев Г.Л., Асаул А.Н. Организация предпринимательской деятельности. Учебное пособие/ Под общей ред. проф. Г.Л.Багиева. - СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2001. 231 с.

5. Макроэкономика: Учебник/ Под общей ред. А.В.Сидоровича. – 4-е изд., доп. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2001. – 448 с.

6. Лук'яненко І.Г. Емпірична оцінка функції приватного споживання для України / І.Г. Лук'яненко, Г.Є. Могиляс. [Електронний ресурс] // Наукові записки. – Т. 21: Економічні науки – К.: 2003. – Режим доступу: <http://www.library.ukma>

7. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича, К.С.Базилевича., Л.О. Баластрик. – К.:Знання, 2004. – 851 с.

8. Макроэкономика: Уч. пособие / под. ред.. В.П. Решетило. - Харьков, ХНАМГ, 2008 - 218 с.

9. Мировая экономика: Учебник для ВУЗов. / Под ред. Б.М.Смитиенко. – М.:Юрайт, 2009. – 581 с.

10.Нуреев Р.М. Курс микроэкономики: Учебник для Вузов. – 2-е изд. – М.: Норма, 2002. – 572 с.

11.Тарасевич Л.С, Гребенников П.И., Леусский А.И. Макроэкономика: учебник . -6-е изд. испр. и доп. - М.: Высшее образование 2007 г.

12.Щербанин Ю.А. Мировая экономика: Учебник. – Юнити-Дана, 2006. – 169 с.

13.Экономическая теория / под общ. ред. акад. В. И. Видяпина. А. И. Добрынина. Г. П. Журавлевой, Л. С. Тарасевича. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 714 с.

14.Аналітична економія: Макроекономіка: підручник: / С.М. Панчишин, П.І. Островерх, В.Б. Буняк та ін.; за ред.. С.М. Панчишина, П.І. Островерха. – К.: Знання, 2013. – 615 с.

15. Akerlof, G.A. and Yellen, J.L. (1988), 'Fairness and Unemployment', American Economic Review, May.

16. Akerlof, G.A. and Yellen, J.L. (1990), 'The Fair Wage–Effort Hypothesis and Unemployment', Quarterly Journal of Economics, May.

17. Akerlof, G.A., Dickens, W.T. and Perry, G.L. (1996), 'The Macroeconomics of Low Inflation', Brookings Papers on Economic Activity.

18. Alvaredo, A., Atkinson, A., Chancel, L., Piketty, T., Saez E. and Zucman, G. (2016), "Distributional National Accounts (DINA): Concepts and Methods used in WID.world", WID.world Working Paper (<http://www.wid.world>), version V1.

19. Arrau, P., Gregorio, J.D. (1993). "Financial Innovation and Money Demand: Application to Chile and Mexico." The Review of Economics and Statistics, 75 (3), 524-530.

20.Arango, S., Nadiri, M.I. (1981). "Demand for Money in Open Economies." Journal of Monetary Economics, 7 (1), 69-83.

21. Backus D. and Smith G. Consumption and real exchange rates in dynamic economies with non-traded goods // Journal of International Economics, 1993. № 3–4. P. 297–316.

22. Bailey, M.N. (1974), 'Wages and Unemployment under Uncertain Demand', Review of Economic Studies, January

23. Ball, L. (1999), 'Aggregate Demand and Long-Run Unemployment', *Brookings Papers on Economic Activity*.
24. Ball, L., Mankiw, N.G. and Romer, D. (1988), 'The New Keynesian Economics and the Output–Inflation Trade-off', *Brookings Papers on Economic Activity* 54. Benhabib, J., S. Schmittgrophé, and M. Uribe (2001): "The Perils of Taylor Rules," *Journal of Economic Theory*, 96, 40–69.
25. Blanchard, O.J. and Katz, L.F. (1997), 'What We Know and Do Not Know About the Natural Rate of Unemployment', *Journal of Economic Perspectives*, Winter
26. Cochrane, J. (2011): "Determinacy and Identification with Taylor Rules," *Journal of Political Economy*, 119(3), 565–615.
27. Del Negro, M., and C. A. Sims (2015): "When Does a Central Bank's Balance Sheet Require Fiscal Support?" *Journal of Monetary Economics*, 73, 1–19.
28. Devereux M. and Engel C. Monetary Policy in the Open Economy Revisited: Price Setting and Exchange-Rate Flexibility // *Review of Economic Studies*. 2003. № 70. P. 765–783.
29. Diamond, Peter A. (1965): "National Debt in a Neoclassical Growth Model," *American Economic Review*, 55, 1126–1150, <http://www.jstor.org/stable/1809231>.
30. Easterly, W. and Fischer, S. (2001), 'Inflation and the Poor', *Journal of Money, Credit, and Banking*, May. Engel C. and Rogers J. Deviations from the Purchasing Power Parity: Causes and Welfare Costs // *Journal of International Economics*. 2001. № 55. P. 29–57.
31. Engel C. and Rogers J. Deviations from the Purchasing Power Parity: Causes and Welfare Costs // *Journal of International Economics*. 2001. № 55. P. 29–57.
32. Farhi E., Gopinath G. and Itskhoki O. Fiscal Devaluations // *The Review of Economic Studies*. 2014. № 81. P. 725–760.
33. Friedman, M. (1975), *Unemployment Versus Inflation? An Evaluation of the Phillips Curve*, IEA Occasional Paper No. 44, London: Institute of Economic Affairs.
34. Friedman, M. (1977), 'Nobel Lecture: Inflation and Unemployment', *Journal of Political Economy*, June. 65. Fujiki F. and Otani A. Do currency Regimes Matter in the 21st Century? Overview // *BoJ Monetary and Economic Studies*. December 2002. Vol. 20. № S-1.
35. Gali J. and Monacelli T. Monetary Policy and Exchange Rate Volatility in a Small Open Economy // *Review of Economic Studies*. 2005. № 72. P. 707– 734.
36. Gordon, D.F. (1974), 'A Neoclassical Theory of Keynesian Unemployment', *Economic Inquiry*, December. 68. Gordon, R.J. (1972), 'Wage Price Controls and the Shifting Phillips Curve', *Brookings Papers on Economic Activity*.
37. Gordon, R.J. (1976), 'Recent Developments in the Theory of Inflation and Unemployment', *Journal of Monetary Economics*, April.
38. Harb, N. (2004). "Money demand function: a heterogeneous panel application." *Applied Economics Letters*, 11 (9), 551 – 555.
39. Hausmann R., Panizza U., Rigobon R. The Long-Run Volatility Puzzle of the Real Exchange Rate. NBER Working Paper № 10751, 2004.
40. Jung Y. Can the new open economy macroeconomic model explain exchange rate fluctuations? // *Journal of International Economics*. 2007. № 72. P. 381–408.
41. Leeson, R. (1994a), 'A. W. H. Phillips M.B.E. (Military Division)', *Economic Journal*, May.
42. Leeson, R. (1994b), 'A. W. H. Phillips, Inflationary Expectations and the Operating Characteristics of the Macroeconomy', *Economic Journal*, November.
43. Leeson, R. (1997a), 'The Trade-off Interpretation of Phillips's Dynamic Stabilisation Exercise', *Economica*, February.
44. Leeson, R. (1997b), 'The Political Economy of the Inflation– Unemployment Trade-off', *History of Political Economy*, Spring.
45. Leeson, R. (1997c), 'The Eclipse of the Goal of Zero Inflation', *History of Political Economy*, Fall
46. Lequiller F. Blades D. (2014) *Understanding National Accounts. GDP*. Second edition. Revised and expanded [Электронный ресурс]./ Lequiller Francois, Blades Derek. – Джерело доступу <https://www.oecd.org/std/UNA-2014.pdf>

47. Lindbeck, A. and Snower, D.J. (1985), 'Explanations of Unemployment', Oxford Review of Economic Policy, Spring.
48. Lindbeck, A. and Snower, D.J. (1986), 'Wage Setting, Unemployment, and Insider–Outsider Relations', American Economic Review, May.
49. Lipsey, R.G. (1960), 'The Relationship Between Unemployment and the Modern macroeconomics Rate of Change of Money Wage Rates in the U.K. 1862–1957: A Further Analysis', Economica, February.
50. Lipsey, R.G. (1978), 'The Place of the Phillips Curve in Macroeconomic Models', in A.R. Bergstrom (ed.), Stability and Inflation, Chichester: John Wiley.
51. Loyo, E. (2000): "Tight Money Paradox on the Loose: A Fiscalist Hyperinflation," Discussion paper, John F. Kennedy School of Government, <http://sims.princeton.edu/yftp/Loyo/LoyoTightLoose.pdf>.
52. Lucas, R.E. Jr (1978), 'Unemployment Policy', American Economic Review, May.
53. Mankiw G. Optimal Taxation in Theory and Practice. - NBER Working Papers, National Bureau of Economic Research, Inc.- Journal of Economic Perspectives 23(4): 147-174. – 2009.
54. Mankiw, N. Gregory, David Romer, and David Weil (1992) "A Contribution to the Empirics of Economic Growth", Quarterly Journal of Economics, Vol. 107, pp. 401-437.
55. Mankiw, N. Gregory, An Exploration of Optimal Stabilization Policy Brookings Papers on Economic Activity, 2011, 42, (1 (Spring)), 209-272.
56. Mankiw, N. Gregory, The Macroeconomist as Scientist and Engineer. NBER Working Paper No. 12349. - Issued in July, 2006.
57. Obstfeld M. On the use of open economy new Keynesian models to evaluate policy rules // Journal of Economic Dynamics and Control. 2014. № 4.
58. Obstfeld M. and Rogoff K. Exchange Rate Dynamics Redux // Journal of Political Economy. 1995. № 3. P. 624–660.
59. Parkin, M. (1986), 'The Output–Inflation Tradeoff When Prices Are Costly to Change', Journal of Political Economy, February.
60. Phelps, E.S. (1978), 'Commodity-Supply Shock and Full Employment Monetary Policy', Journal of Money, Credit, and Banking, May.
61. Phelps, E.S. (1968), 'Money Wage Dynamics and Labour Market Equilibrium', Journal of Political Economy, August.
62. Phelps, E.S. (1972), Inflation Policy and Unemployment Theory: The Cost– Benefit Approach to Monetary Planning, New York: W.W. Norton.
63. Phelps, E.S. (1967), 'Phillips Curves, Expectations of Inflation and Optimal Unemployment Over Time', Economica, August.
64. Phillips, A.W. (1958), 'The Relation Between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the United Kingdom, 1861–1957', Economica, November.
65. Rothschild, K.W. (1971), 'The Phillips Curve and All That', Scottish Journal of Political Economy, November.
66. Santomero, A.M. and Seater, J.J. (1978), 'The Inflation–Unemployment Trade-Off: A Critique of the Literature', Journal of Economic Literature, June.
67. Schmitt-Grone and Uribe, Balanced budget rules, distortionary taxes and aggregate instability. – The Journal of Political Economy, Volume 105, Issue 5 (Oct., 1997), 976 – 1000.
68. Snowdon B. and Vane H.R. A macroeconomic reader. - 2002 - Business & Economics <https://historiadela macroeconomia.wikispaces.com/Macroeconomics+Reader.pdf>
69. Snowdon B. Vane H.R. Modern macroeconomics. Its origins, development and current state. - Edward Elgar Publishing Limited.- 2005.
70. Solow, R.M. (1980), 'On Theories of Unemployment', American Economic Review, March.
71. Sriram, S. (2001). "A Survey of recent empirical money demand studies." IMF Staff Papers, 47 (3), 334-365.

72. Meeusen M., "Whither the Microfoundations of Macroeconomic Theory?" *Brussels Economic Review*, 54(1), Spring 2011, 51-80. – URL: <http://www2.econ.iastate.edu/BrusselsEconReview2011.pdf>

73. Kriuchkova N. Fiscal policy: theoretical definitions, structure and classification in Ukrainian scientific discourse / *Modern Science. Moderni Veda*, Praha, 2016. – vol. 3.- P.30-39.

74. Kriuchkova N. Transaction costs of taxation in Ukraine economy: theoretical and applied aspects // *Economic and social development of Ukraine in XXI century: National vision and globalization challenges*. – Dradt2Digital Publishing House, - 2017. – P.142-145.

Електронні інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: www.me.gov.ua
2. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: www.bank.gov.ua
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: <http://www.minfin.gov.ua>
5. World Investment Report [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: <http://unctad.org/>
6. World Trade Report [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: www.wto.org
7. World Migration Report [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: www.iom.int
8. Global Financial Stability Report [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: www.imf.org
9. The World Factbook [Електронний ресурс].- Режим доступу URL: www.cia.gov/library/publications/resources/theworld-factbook/

